Rahwa Sõna

Ilmub 6 korda nädalas.

Üksiku numbri hind 5 senti

Toimetus ja talitus: Tallinn, W. Wärawa tn. 31. Telefonid: toimetus 27-68 ja 3-61, talitus 3-61 ja 19-23. Raastöö arwatakse tasuliseks, kui tasu nõudmine käsikirjal märgitud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse alal ainult autori soowil. Aadressi muutmine 20 senti. Kirjade aadress: „Rahwa Sõna", Tallinn.

Tellimise hind postiga: 1 kuu 1.25 s., 2 „ 2.50, 3 „ 3.50, 6 kuud 6.75 s., 12 „ 13.00. Wäljamaale 3 kr. 20 s. kuus.

Kuulutuste hinnad: ...

Nr. 14 (866) Tallinnas, pühapäewal, 19. jaanuaril 1930. a. Tänast lehte 12 lhk. IV aastakäik.

Pooltosinat tööerakonna wõimumehi pogris.

Haapsalu mudawannide häwitaw mõju tööerakonnale.

Preester Mutt, tööerakonna esikandidaat Haapsalus waleandmete esitamistega õpetaja kutsejärgu kohta riigilt ligi ¼ milj. s. saanud.

Senise tööerakonna nimekama tegelase J. Mutt'i kohta, kes Haapsalus õpetaja ametit peab, liikusid kaua wisad kuulujutud ringi, et J. Mutt'il ei olewatki õpetaja kutset, waid ta saawat kutselise õpetaja palga ebaõigete dokumentide alusel. Lõpuks on haridusministeerium, kuhu need jutud ulatanud, asja uurinud ja selgeks teinud, et preester Mutt waleandmete esitamisega aastate jooksul ligi 250.000 senti rohkem palka on saanud, kui tal õigus saada olnud.

Peab tähendama, et tööerakonnal Läänemaal kuidagi ei wea. Niipea kui keegi awalikult tööerakonna ninamehena julgeb esineda, kiis Haapsalu kange muda wist küll sedawõrd mõjub, et see mees end kohe trellide tagant leiab. Küllap wanajumal ise, kellega nad preestrite kaudu kontaktis, on lasknud nii juhtuda, et kõik suuremad wäljapressijad ja muu sarnane rahwas, kes ametikohuste täitmiselt pokri wiidud, tööerakonnast pärit olekſid.

Neid suuri mehi on Haapsalus juba terwe leegion, kes peale wannitamist pogris istunud.

Alates linnanõunik Täkkerist, linnapea Selg, wangimajaülem Waus, maainsener Kreutzberg, maawalitsuse sekretär Aren ja lõpetades aulise preestrihärra Jakob Mutt'iga, kes oma asjadega wiimaseil päewil ka teiste juure tüürib. Olgu tähendatud, nende wiimasel tuusal, kes Läänemaale üle jäänud, A. Korrisel, oli juba ka korraks 8 kuud istumiseks wälja mõistetud, mis hiljem lahenes, kuid ega Haapsalu muda pole weel oma mõju kaotanud, see on juba tööerakonnast Läänemaal selge pildi loonud, mis päewpäewalt weel selgemaks läheb.

Tallinna Hipodroom
Paldiski maantee 50. Tel. 29-06.
Pühap. 19. jaan. s. a.
Traawi-wõistlused.
Algus kell 11 p.
Pääsetähed: I pl. à Kr. 2.—, II pl. à Kr. 1.—, III pl. à Kr.—.50. Eeskawad à Kr.—.25.
Juhatus.

Tellige „Rünnak"

„REKORD"
Maailma filmitoodangu ilusaim ja kütkestawaim teos. Wäärtuslikum film, mida ükski kinosõber ei tohi jätta waatamata. Corinne Griffith. First Nationali monumentaalsemaid linastusi.
„Kroonimata kuninganna"
Grandioosne armastuseromaan E. Barringtoni kuulsa nowelli järele 12 waatuses.
Noorsoole lubatud. **Noorsoole lubatud.**

Kinoteater „KUNGLA"
Praeguseaja ilusam kahekordne eeskawa RAMON NAWARRO kaast.
„Keeldud tund" Armuromaan 12 jaos endisaja kuldse nooruse elust. Noore würsti saatuslik kohtamine tantsijannaga. Kaardiwäelaste lõbusad orgiad. j. n. e. Peaosades Ramon Nawarro ja Renée Adorée.
2) „Poisitar Texasest" Lõbus farss 8 jaos. Peaosades kõikide lemmik COLLEN MOORE Metsiku Texase prowintsi neiu koomilisi seiklusi muutudes moodsaks poisitariks. Algus kell 1.

Kinoteater „SKALA" Wabriku tän. 8.
Suurepäraline kahekordne eeskawa **„BANDOLERO"** (Torradori armastus)
Kaasakiskuw lõunamaa kinoromaan 12 jaos Hispaania elust. Peaosades **Renee Adoree** ja **Pedro de Kordoba.**
2) „Sankt Peterburgi walged ööd" Draama möödunud aegadest, endise hiilgawa Peterburgi ohwitserkonna elust 10 jaos. Peaosades Wladimir Sokoloff Wiwian Gibson ja Werner Pitschau. Algus kell 1.

KINO **"MODERN"** S. Tartu m. 4.
14. jaanuarist alates.
Naiste taltsutaja
Põnew romantiline draama Wene elust Elyonor Glyn'i tuntud romaani „Kui saabus tema tund" järele. Peaos.: John Gilbert.
Filmi saadab muusikakoor hra Karsowi juhatusel.

GLORIA PALACE
Teisipäewast esietendus!
Suurim, wõrdlematu parim maailma HELIFILM
NOA LAEW
(Maailma uputus) Grandioosne meieaja ja piibliloolne epopei 16 aktis.
Film „NOA LAEW" on suurim kunstiteos.
Film „NOA LAEW" on walmistatud üle 3 aasta jooksul geniaalse lawastaja MICHAEL KERTEZI juhat.
Enneolemata hiiglalavastus, mis maksis üle 3.000.000 dollari, 50.000 kaastegelasega.
Peaosades: **Dolores Costello** ja **George O'Brien.**
Sissep. ainult seansidewiisi. Austatud publ. palutakse tulla iga seansi aluks. Filmi demonstreerimise ajal saali ei pääse.
Seanside algus 5.30, 7.30 ja 9.30 õht. Kassa awatud kl. ½5. Suure tungi tõttu piletite eelmüük igap. kl. 12—2 p. Aukaardid ja paspartuud makswuset.

Telefon 306-66. „GRAND-MARINA" Telefon 306-66.
17. jaanuarist. Uus suurep. eeskawa näitelinal ja näitelawal kõigile! Hooaja silmapaistwaim löökfilm.
Maailmakuulus täht, iludus **Dolores Costello** ja suurim näitleja-traagik, kes omab kõik anded alates Lon Chaney'st, Jannings'ist ja Mosjukin'ist kuni DOUGLAS FAIRBANKS'ini „Don Juan'i" kangel. **JOHN BARRYMORE** JULE VERNE'I suurimas loomingus
„Kui taewas ja maa põrkuwad"
2 seeriat 16 jagu korraga 10.000 osawõtjat. (Kain ja Aabel) 2 seeriat 16 jagu korraga Enneolemata seiklusi ja lawastust
Sensatsioonilis-eksootiline romaan mereelust. Enneolematu haarawald seiklusi, waprate merimeeste elust. Wesipüksi wõimuses! 1000 ohwrit ookeanihiiglaste hukkumisel! Hirmu- ja piinalaew! Wend wenna wastu (Kain ja Aabel). Elajas põhjatusest! Kui taewas ühines weega!
II. „Madruste wallatusi" Lõbus esietendus.
Näitelawal: I. **Dresseeritud koerad.** II. XX **sajandi naine — Simson.** III. Publ. lemm. **Max ja Lex** „Ilus Galathea".
Aukaartid ja kontramargid 18. ja 19. jaan. makswusetud. Algus k. 5, pühap. k. 1. **Hinnad 25 s. alates.**

Esietendus-kinoteater **Bi-Ba-Bo** Viru tän. 9.
Rutake, täna wiimast päewal! Suure edu tõttu täna weel.
Clara Bow ja **James Hall'i** parim ja lõbusaim löökteos 10 jaos on **„Laewastiku lemmik"**
II. „Paramount" ringwaade. III. Nali 2 jaos.
Kassa awat. kl. ½2 10 õht. Seanside alg. kl. 2, 4, 6, 8, 10.
Järgmine eesk. lõbus farss 10 j. „Tema paremale — temake pahemale"
Lotte Neumann, Liwio Pawanelli ja Georg Aleksander.

Kinoteater **DIANA** Kopli tän. 2.
Täna ja edasi! Filmi kontori A.-s. „Royal-Filmi" 10 a. juubeli puhul. Erakorraliselt walitud suur kaksik eeskawa!
Saksa soomusristleja „Emden"
(India ookeani „Lendaw Hollandlane"). Kütkestaw eluline dr. 12 jaos. Ajaloolise soomuslaewa meeskonna tõenäolisi juhtumusi ja wägitegusid. Film on wändatud „Emdeni" ohwitseride ja kaptenite juhatusel, kes wõtsid osa maailmasõjast. Peaosades: Charles V. Kayser, Fritz Greiner, Maria Minzenti j. t.
„WEND LÖWI" Wõrdlemata lõbus farss 7 j. Peaos.: W. C. Fields

KINOTEATER **„AMOR"**
14. jaanuarist alates, haarawaim armastuse romaan
14. jaanuarist alates, maailmakuulsa helilooja elust.
„Chopini lahkumiswalss"
Peaosades prantsuse näitlejad MARY BELL, PIERRE BLANCHARD, RENEE MAUPRE ja teised,
II „FOX" — ringwaade.
Filmi saadab eriti wäljawalitud muusika Chopini helitöödest.

Kino „ENDLA"
Kahekordne esietendus! **Kaks löökfilmi!**
„ARMASTUS ON SAATUS"
Eksootiline armastuse draama. Peaosades: ROD LA ROCQUE, MARCELINE DAY, SHARON LYNN ja SALLY PHIPPS. Haaraw sündmustik, suurepärane lawastus. Traagilisi momente . . Persia printsi haaremis . . . ilusaid waateid jne.
„Jaht õnne järele".
Pöörane jant 7 jaos. Peaosas koomikute kuningas MONTY BANKS. Pöörased olukorrad ja ebaharilikud seiklused. Katkematu naer! Katkematu naer!
Pühapäewal, 19. skp. kella 10—1 suur noorsoo ja rahwaetendus. I Löökfilm Clara Bow ja Clive Brook'iga „Lulu Honolulust", dr. 10 j. pärismaalaste ja eurooplaste elust Jaava saarel. II **Paramount ringwaade.**
Pääsetähed 10, 15, 20 ja 25 senti.

KINO **"FORUM"** Narwa m. 13.
18-st jaanuarist kaasakiskuw film
„Kui naine murrab truudust"
Draama nüüdisaja elust Stefan Zweigi tunt. nowelli „Hirm" järele.
Peaosades: **Elga Brink, Vivian Gibson, Gustav Froehlich Walerla Boothy, Bruno Kastner.**
Lisaks Ameerika nali ja „Ufa" nädalringwaade. Algus tööp. kl. 5, püh. kl. 2.

Kodanlised erakonnad kaitsewad waid jõukate rahwaklasside kasusid.

Kaawerlased on kodanluse käsilased. Töölisklassile pole neist wähematki kasu.

Sellepärast ei anna töötaw rahwas ainustki häält kodanlistele erakondadele ega nende sabarakkudele kaawerlastele.

Kõik töörahwa hääled — sotsialistidele,

seest ainult Eesti Sotsialistlik Tööliste Partei peab sihikindlat wõitlust töötawa rahwa elujärje parandamise eest.

Inwentuur-restide ja hooajast järelejäänud riidekaupade

Odaw wäljamüük

kuni 25% alla hinna

on awatud 16.—31. jaanuarini s. a. Nägige meie akn wäljapanekuid!

K-m. „LADU".

Tallinn, Walli tän. 4, Pohl m. kõnetr. 3-23.

Hoolekanne ja selle ülesanded

Tallinna linna omawalitsuses.

Alma Ostra-Oinas.

Hoolekande küsimusi käsitades tuleb kõige pealt alla kriipsutada, et töölisklassi, üldse kõigi palgatööliste sihiks peab olema hoolekande ulatuse wähendamine sotsiaal-kindlustuse laiendamise teel.

Esiteks on tarwis maksma panna wanaduse ja töövõimetuse wastu kindlustus, siis leskede ja waeslaste kindlustus ja kindlustus tööpuuduse wastu. Alles siis wõiks rääkida hoolekandest normaalses ulatuses. Meie praegune hoolekanne asetab aga töövõimetuse, wanaduse, leskede, laste ja tööpuuduse wastu kindlustuse. Sellepärast nõuab hoolekanne paratamatult enam summe, kui siis, kui märgitud kindlustusseadused maksaksid. Seni aga tuleb paratamatult hoolekande peale suuremaid summe wälja anda, hoolimata parempoolsete erakondade liialdatud hädaldamisest, et hoolekanne ajawat rahwa pankrotti jne.

Esmajärgu tähtsusega on töölisklassile tema terwis. Seni, kuni tööline terwe, suudab ta töötada ja ennast ning oma perekonda toita.

Tallinna hoolekandeosakond on sellepärast wiimastel aastatel püüdnud oma wäikeste summadega eeskätt arstiabi wõimaldada kõigile neile, kellele see omal jõul ei olnud wõimalik. Nii on enne seda, kui hoolekandeosakond läks sotsialisti juhtimisele, s. o. 1923. a. antud rawimise abi 1622 juhtumisel, 1928. aga 16.913 juhtumisel, s. o. üle kümne korra enam. Üksi haigemaja on rawimisele saadetud 1928. a. üle 4 korra enam kui 1929. a., s. o. 1731 haiget, kuna 1923. a. haigemaja saadeti ainult 405 haiget.

Hoolealuste arw on samal ajal tõusnud 1923. aastast 2827 pealt enam kui kahekordseks, nimelt 5569 peale. See arw on olnud enam-wähem püsiw wiimaste aastate kestel ja teeb umbes 5% Tallinna linna elanikkude üldarwust. Kui silmas pidada, et meil tähtsamad kindlustusseadused praegu täiesti puuduwad, siis ei ole see protsent sugugi kõrge. Tallinna kohta on seega jutud hoolealuste kohutawalt suurest arwust liialdatud.

Hoolekandele kulutati 1923. a. 315.807,59 krooni, 1928./29. a. 738.232,17 krooni, s. o. kaks ja pool korda enam.

Töövõimetute hoolealuste abiraha normi on suudetud tõsta 1,5 kroonist, mis oli keskmiseks normiks 1923. a., 5 kroonini, mis on keskmine käesolewal ajal. Laste abiraha 1 kroonist 1923. a. 7,5 kroonini käesolewal ajal. Wiimase toetusnormi suurendamine oli wõimalik peamiselt A. Rei walitsuse poolt laste toetamiseks riigi eelarwesse wõetud 52,5 miljoni sendi abil.

Need toetused ei ole kahjuks küllaldased. Eriti raske on wanakeste ja töövõimetute seisukord. Sellepärast on hoolekande summade tõstmine hädawajalik seni, kuni ei ole maksma pandud wastawad kindlustusseadused.

Kõige raskem on praeguse hoolekande korralduse juures töötute seisukord. Riigikohtu seletuse järele on nende eest hoolitsema kohustatud riik. Läinud aastal, kus walitsuses wõtsid osa sotsialistid, wõimaldas riik töötutele toetust keskmiselt 10 kr. kuus tööleidmiseni. Käesolewal ajal, hoolimata suurest tööpuudusest, on ka neid summe wähem wälja antud ja töötud on otse meeleheitwas seisukorras. Ei ole tööd — ei ole ka mingit abi ega toetust, sest linna eelarwes puuduwad wastawad summad.

Hoolekandeosakonna algatusel on lastehoolekande kawasse wõetud 10 aasta jooksul ehitada 5 maja laste sõimedeks ja päewakodudeks. Neist on walmis Kopli laste päewakodu maja, mis juba üle anti haridusosakonnale ja walmimas maja Kunderi tänawal. Järgmine maja on kawatsetud ehitada Lille peale, kui ühte wiletsamasse tööliste raioone.

Wanade kodusid on laiendatud. Jaani wanadekodule ehitati juurde maja 50 hoolealusele ja „Iruse" 150 hoolealusele, walmimas on uus maja 75 hoolealusele. Germanowi wanadekodu korraldati rasekete haigete jaoks; awamisel on eraldusmaja tiisikushaigetele.

Öömajale on uus maja juurde ehitatud; naisöömajas ruumid politsei punktist wabastatud öömajaliste jaoks. Meesöömaja juures on korraldatud suurköök soojendamisruumiga. Öömajade ruumid on siiski weel wäikesed ja õhuwaesed, ei mahuta kõik öömaja tarwitajaid. Kõigist hoolekandeosakonna palwetest hoolimata ei ole linn uue ajakohasema öömaja ehitamist tõsiselt wõtnud, milleks ehitusplaan hoolekandeosakonna algatusel juba mitu aastat tagasi walmistatud ja milleks ka wastaw krunt leitud.

Kuigi hoolekande töös edu märkida wõib, on sel alal weel suur töö ees.

Sotsialistide hiiglakoosolek Koplis.

Käär saab 5-kordse maja politseiaial.

Kaawerlaste mürgel läks nurja.

Suured kiiduawaldused sotsialistidele.

Reede õhtul korraldas Eesti Sotsialistlik Tööliste Partei wiimase walimiseelse koosoleku Kopli rahwamajas. Kella ½7 oli hiiglasaal rahwast tungil täis. Kuulajate hulka arwatakse 1500—2000 inimese peale.

Esimesena kõneles L. Johanson, puudutades tööliste elulisi küsimusi. Ligidale tunnipikkust kõnet kuulati suure huwiga ja kõnelejale awaldati lõpuks elawalt kiitust.

Selle järele kandis E. Joonas ette linnawolikogu kandidaadi A. Tulpi kirja, mis kõlab järgmiselt:

„Riigikogu liige Käär on kesknädala õhtul samas ruumis peetud koosolekul kõnelenud, nagu oleks minul politseiaial wiiekordne maja. Et Kääril ja tema kambameestel ei pruugiks olla kadedust selle 5-kordse pärast, palun koosolekule teatawaks teha, et niihästi Käär, kui ka iga teine tema kambast, kes esimesena suudab kindlaks teha, missugune politseiaia wiiekordsetest minu oma on, saab selle wiiekordse lossi enesele."

See teadaanne wõetakse wastu mürisewa naeru ja käteplaginaga. Aga nagu meie kuuleme, pole ei Käär ega keegi teine tänini weel suutnud üles leida Tulpi wiiekordset, kuigi nad olewat kogu reedese öö wastu laupäewa nuhkinud majast majja kogu politseiaia läbi. Ja nii peab wist waene Käär jäämagi wiiekordsest ilma.

Järgmisena esines tuntud „Muusikute koor", kelle ettekanded olid publikule üpris meelepärased.

Rewüü järele kõneles E. Joonas walimise õigese kasutamise tähtsusest. A. Ostra lükkas ümber wastaste kihutuslehtedes ja -kõnedes toodud walesid ja A. Sirro näitas lõpuks mis mehed on kaawerlased. Kõik kõned kwiteeriti kauakestwate kiiduawaldustega.

Enne koosolekut lewitasid kaawerlased kuulduse, et nad tulewad ja wõtawad sotsialistide koosoleku üle. Kohale oligi ilmunud salkkond mürtsu-mehi Kääriga eesotsas, kuid tuhandepealise kuulajaskonna peale ei suutnud nad awaldada mingit mõju. Paar korrarikkumise katset likwideer. jalamaid ja kui pärast koosoleku lõppu Käär hüppas pingile, et teha kihutustööd sotsialistide wastu, siis trampisid ja wilistasid inimesed tema maha.

Kopli koosolek oli uueks tõenduseks, et sotsialistliku partei populaarsus ja poolehoid rahwa hulgas kaswab alatasa.

„Kaja" alatu kallaletung Tallinna tööbörsile.

Aluseta jutt lonkuritest ja töövihkajatest.

Tallinna tööbörs on olnud pikemat aega pinnaks silmas parempoolsetele, kes ei taha tunnustada seda, et Tallinnas on töötuid nii rohkelt, nagu tööbörs seda näitab. Tõelikult on töötuid Tallinnas kaugelt enam, nagu rahwalugemine seda awalikuks tegi.

Eilne „Kaja" toob sõnume koguwõllumehelisu hariduse- ja sotsiaalministri Hünersoni külaskäigu kohta Tallinna tööbörsisse. Raswaste pealkirjadega ja ebamääraste seletustega tahetakse lugejaid wiia eksiarwamisele, rewideerimisel olewat selgunud, et tööbörs olewat „korraldamata" ja ei suutwat „Kaja" järele oma ülesannet täita, nimelt „töövihkajaid ja lonkureid" lahutada „tõsistest tööotsijatest". Tõelikult ei olnud aga mingit rewideerimist, waid lühikene jutuajamine tööbörsi juhataja Jürgensiga.

Et tööbörs asub wõrdlemisi halbades ruumides, on ju õigus. Kuid ruumide puudusel asuwad mõned teised linnaasutused, kahjuks, weel halwematest ruumides.

Mis puutub „lonkuritesse ja töövihkajatesse", siis ei olnud ministrihärral küll mingisugust wõimalust oma jutuajamisel selgeks teha nende olemasolu töötute nimekirjas ega näidanud ka ta ise uniwersaalset abinõu" sikkude lahutamiseks lammastest.

Kui ministrihärral Hünersonil midagi tõsist on öelda Tallinna tööbörsi kohta, siis ei tule seda teha demagoogiliste laimuartiklitega „Kajas", waid seaduses ettenähtud korras.

„Estoonia" teater.

„Raha tänawal" mängitakse täna päewal 12. ja ühtlasi ka wiimast korda. Odawad rahwaetenduse hinnad. (10 s. — 1 kr.)

„Kolmekrossi ooper"

tuleb täna õhtul 5. korda ettekandele.

Esmaspäewal 6. korda „Kolmekrossi ooper".

„Boris Godunow" esietendus teisipäewal.

Lawastus: Dimitri Arbenin, muusikaline juhatus: Raim. Kull, dekoratsioonid: Aleks. Tuurand, kostüümid: Nat. Mey.

Maksuta muusikaõhtu „Boris Godunowi" tutwustamiseks.

Täna korraldatakse „Estoonia" kontsertsaalis ettekannete õhtu ooper „Boris Godunowi" tutwustamiseks ja selgitamiseks.

Draamastuudio teater.

Hugo Raudsepa wõrratu komöödia „Mikumärdi", mis järjest suure eduga mängitud wäljamüüdud majale, läheb Salja teatri ruumes laupäewal, 18. ja pühapäewal, 19. skp. Kaastegewad: A. Mägi, R. Opisla, R. Klein, E. Tinn, W. Alew, M. Möller, L. Lasner, E. Waarman ja teised.

Saksa riigipangale päitsed pähe.

Sotsialistliku rühma üksmeelne otsus.

Berliin, 17. jaanuaril. Riigipäewa sotsiaaldemokraatlik rühm wõttis eile wastu resolutsiooni, mis nõuab riigipanga põhikirja muutmist ses mõttes, et riigipank ja tema esimees tulewikus mingit poliitilist mõju walitsusele ei saaks awaldada.

Rühma koosolekust wõtsid osa ka riigikantsler Müller ja sotsialistlik tööminister Wissel. Seepärast antakse sellele resolutsioonile suur tähtsus. Üldise arwamise järele on nüüd riigipäewal oodata terawaid poliitilisi wõitlusi walitsuskoalitsiooni pahema ja parema tiiwa wahel.

Nakkushaigusi Eestis.

Terwishoiu- ja hoolekandewalitsuse aruande järele on detsembrikuu kestes Eestis registreeritud külgehakkawaid haigusi: kõhutüüfust — 42, paratüüfust — 21, leetreid 541, sarlakit 128, difteriitit — 65, pidalitõbe — 2, silmamarju — 9, tiisikust — 97, kokku 905 külgehakkawa haiguse juhtumist.

Tööerakondlaste wõlgade kustutamisel pole lõppu.

Linnaisa kandidaadile 2½ miljoniline „kink".

Martensi ja Milk'i tume minewik.

Tõesti raske on tööerakonna seisukord. Kõik teistele antud hoobid langewad ta enese pihta tagasi. Kobe on tööerakond teiste nimekirjadest wigu otsima, kus neid tõepoolest wähe, ehk pole üldse.

Paljastasime eile 18,5 miljonilise wõla kustutamise, mis tööerakondlaste sokutusel omameeste wee peal hoidmiseks lawastati. Õnneks on Oraw ja Kuben awalikust elust enam-wähem kõrwal. Kuid praeguses tööerakonna Tallinna nimekirjas seisab riigitrükikoja juhataja Theodor Käärik, kellele 1927. a. Teemandi walitsuse ajal 2,5 miljoniline „kink" tehti. Kääriku wõlad tekkisid kirjastusäri „Warraku" krahhist. Olgugi, et Käärik praegu riigiteenistuses mitukümmend tuhat kuus teenib, peale selle iga aruandeaasta lõpul riigitrükikojagi puhtastkasust mitmesaja tuhandelised gratifikatsioonid saab, peeti siiski wõimalikuks tema wõlgu 2,5 miljoni kustutada. Nii loobitakse rahwa raha neile, kes ise wolikokku minnes suure suuga lubawad linna majandusele terwendada.

Sama tumedad lood on teise tööerakonna nimekirja mehe Martensiga. 1919. aastal nimetati ta kommunistide poolt Rakwere postkontori ülemaks, milline teade ka kommunistliku kütipolgu „Teatajas" awaldati.

Õige räbalad lood on tööerakonna nimekirja 23. kandidaadi Ed. Metk'iga. Mõni aeg tagasi oli Wiljandimaal Kabala metskonna asjaajaja ja postiagentuuri juhataja. Seal tuli awalikuks suurema summa riigiraha puudujääk. Asja uurdleb kriminaalpolitsei.

Sarnane bukett ehib tööerakonna walimiste nimekirja. Kõige peale waatamata on neil julgust kõnelda weel aususest ja korralikust asjaajamisest.

Detsembrikuu wäljaweo wäike ülekaal.

Eelmiste aastate eeskujul lõppes ka 1929. a. detsembrikuu wäliskaubanduse bilans wäikese ülejäägiga. Sisse weeti 7.763 tuhande krooni wäärtuses kaupa, kuna wäljawedu tõusis 9.564 tuhande krooni peale.

Wastus Läti noodile.

Eesti soowib asuda järk-järgulise tollitariifi wäljatöötamisele.

Ametlikult teatatakse: Wabariigi saadik Riias E. Wirgo andis 18. skp. Läti wälisministeeriumis üle Eesti wastuse Läti wälisministri noodile 2. detsembrist 1929. a.

Selles wastuses tähendatakse, et Eesti ja Läti wälisministrite wahel Tallinnas 7. now. 1928. a. allakirjutatud protokoll tegi üldsega-komisjonile ülesandeks asuda ühise tollitariifi järk-järgulisele wäljatöötamisele ja samal ajal leida teid mõlemate maade majandusühete süwendamiseks ja arendamiseks wõimalikult laial alusel. Wiimase ülesande kõrwalejätmine segakomisjoni poolt oleks wastolus nimetatud protokolliga ja sellepärast Eesti arwates ebasoowitaw.

Läti ettepanekut makswa ajutise kaubalepingu täiendamise asjus on Eesti walmis wastu wõtma, asudes tema kohta läbirääkimistesse.

Tallinn oma saatust otsustamas.

Eila kell 9 algasid linnawolikogu walimised.

Esimesel walimispäewal oli osawõtt wea kõigis 20 walimisjaoskonnas wõrdlemisi tagasihoidlik. Antud häälte arwu wõis toimetuse töö lõpul märkida 20 protsendiga.

Muidugi takistas walimistest suuremat osawõttu argipäew. Olid ju inimesed suuremalt jaolt kõik seotud hommikupoolikul oma askeldustega ja ametiga. Sellest tuli, ka nähe, et walimiskastide juures enamasti wõis näha naisi. Oli ju nendel walimistele minekuks rohkem aega.

Kaasani tän. algkoolis anti ära 200 häält, needki peamiselt waestemaja elanikud; Laia tän. 16, algkoolis 347 walijat; Sitsis 250, 11. jaosk. 203.

Walimise peapäew on täna, pühapäew, kus inimesed tööst ja teenistusest wabad on.

Piiriwalwe käib kergelt ümber inimeste auga.

Mõni ametasutus, kellel tegemist rahwaga, käib wäga tihti inimeste auga õige kergelt ümber. Üks niisugustest asutustest on ka piiriwalwe. Andes ajakirjandusele oma tegewusest informatsiooni, laseb see asutus oma esialgsed kahtlused põhjendatud süüdistustena wälja paista.

Nõnda teatati hiljuti, et Nahuneeme piiriwalwe olewat tabanud „tuntud salapiiritusewedajalt" Kurelt 80 liitrit salapiiritust, mille tõttu mehel isegi paat konfiskeeritud.

Nagu hiljem aga selgus, oli piiriwalwur küll Kurge, kes merelt kalapüügilt hommikul koju tuli, wähe kimbutanud, kuid temalt pole tilkagi salapiiritust leitud ja paadi, mille piiriwalwur omawoliliselt ära wiis, oli ta hiljem sunnitud tagasi tooma.

Kuid seesuguseid auhaawawaid kahtlustusi ei tohi ometi ametasutus inimeste wastu mitte lewitada. Oma informatsiooni andes, peaks piiriwalwe ikkagi ainult põhjendatud faktidega esinema.

Papagoihaigus New Yorgis.

New York, 17 jaanuaril. New Yorgis on ette tulnud mitu haigestumist, mis ilmutawad papagoihaiguse tundemärke. Sel puhul kirjutab Ameerika arstide ühingu ajakiri, et Ameerika rahwal ei maksa selle haiguse pärast iseäralist ärewust tunda. Seda haigust peetakse Ameerikas rohkem arstiteaduslikuks harulduseks.

Mõisnikkude tasumaksu suurendatakse sadade miljonite wõrra.

Tagajärg: asundusekapitalist ei saa asunikkudele tarwilikka laene anda.

Riigikogu rahanduse komisjonis tuli 17. jaan. arutamisele riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise ja täiendamise seadus, millega antakse wõimalus soodustatud laenusid anda ja neid kinnistusraamatutesse sisse kanda ka pärast maakoha kinnistamist. Edasi wõimaldatakse kinnistatud liidetud ja liitmata riiklikke põllumajanduslikke laenusid tasuda pantkirjadega.

Laenud on liidetud ning tasutakse 36 a. jooksul, arwates 2%, juba warem maksma pandud seaduse alusel.

L. Johanson ütleb, et käesolewat seadust tuleb põhjalikumalt kaaluda, enne kui otsustatakse, samuti tarwilikka andmeid nõuda, kuidas see mõjub asunduskapitali edaspidisele tegewusele. Tema arwates ei too see eelnõu niiwõrd asunikkudele tulu, kui just endistele mõisnikkudele, kellele 400—500 miljoni siis enam tasutakse. Et Eesti juba nii rikas oleks, et ta mõisnikkudele tasu hakkab suurendama, ei saa ütelda. See eelnõu on waid demagoogia tegemine, nagu wiljaostu seaduski. Selle wastuwõtmise tulemus on, et — edaspidi ei saa asunikud asunduskapitalist laene, kuigi nad seda hädasti wajawad. Summasid pole.

A. Oinas arwab, et sarnast küsimust ei saa enne andmete esitamist otsustada, kui ära hoida tahetakse seaduste alalist muutmist. Peipsi weepinna alandamiseks wõeti seadus wastu, muretseti masinad, kulutati miljonid, kuid nüüd jäetakse pooleli. Nii toimetada ei tohi.

Maapanga esindaja J. Jans wastab koosoleku juhataja küsimusele, et esitatud eelnõu sisaldab mõisnikkudele antud pantkirjade lunastamist puhta raha eest. Asunduskapitali summadest langeks wälja seega 1 miljard — kas 5 aasta wõi lühema aja jooksul. Pantkirjade ostjad on jõukamad, waesed osta ei jõua. Tuleb ka asundustalude käest äraandmine.

On ebaloomulik, kui riik teeb laenusid rasketel tingimustel, kuid samal ajal tasub laenusid enneaegu — 60 aasta asemel 5 aasta kestel.

Asunduskapitalil, kui sissetulekud ei suurene, jääb kulude eelarwe täitmata, ega tea, kas saab anda ehituslaenugi nendele, kes seda wajawad.

Otsustati eelnõu arutamine katkestada ja põllutööministeeriumilt nõuda täiendawaid andmeid.

Kuura wõitis Rootsis.

Stokholm, 17. jaanuaril. Rahwuswahelisel poksiwõistlustel poolraskes kaalus wõitis eestlane Kuura rootslase Eriksoni knockoutiga kolmandal ringil.

Londonis warastati saladokumente.

London, 17. jaanuaril. Täna warastati õhuministeeriumist kaks postkotti, mis sisaldasid kuulduwasti ametlikke dokumente ja salaaruandeid ühe uut tüüpi lennuki proowilennu kohta. Wargaid oli kaks. Mõlemal läks korda põgeneda. Põgenemine sündis autoga. Ei peeta tõenäoliseks, et wargus oleks raha pärast toime pandud.

Loodetaw ilm pühapäewal.

Kõwad lõuna- ja edelatuuled. Pilwes. Paiguti sademed. Udu wõimalus. Temperatuur wähe kõrgem.

Rahwuswaheline raudteekonwerents oli Leningradis.

23. jaanuaril astub Leningradis kokku Eesti-Läti-Leedu-Saksa-Wene järjekordne raudteekonwerents. Konwerentsil leiawad lahendust mitmed aja jooksul päewakorda kerkinud küsimused, mis puudutawad raudtee otseühendust konwerentsist osawõtjate riikide wahel. Konwerentsile sõidab Eesti esitajana raudteede walitsuse ekspluatatsiooni ameti juhataja Reimann. Konwerents kestab umbes kaks nädalat.

KIMBUKE TÖÖERAKONNA ROOSIÕISI.

Külm ja soe — neelatakse alla.

Leige — sülitatakse wälja.

Tõkull — on see, kes tungib perekonda ennem kui peremees ja heidab hilja wargu tütarlapsele, wõtab wõlga, ilma et kunagi tasuks, ning kui enam wõtta pole, siis saab.

Tõkull — on see poliitik, kes warjates ennast wabameelsuse naaske taha, ütteldes enese olewat ausameelne ja täis armastust ja wiisi westu, — parajal silmapilgul hiilib wäikselt ning kägistab rahwa.

Nii ütleb Bukulus Bub (Thyl Ulenspiegel).

Tõkullid on need, kes nüüd omas enesekindluses, kuresi tõusnud edewuses ja berglaies wõimuhimus haudumad plaane ning lepitewad wõtteid, kuidas Eesti rahwalt riisuda ta põhiõiguse ja kodaniku wabaduse, sie tehes waguria näo: ega meie polegi mustasajalised ja taguriaied, waid päris edumeelsed.

Tõkullid on ka need, kes praegu Eestigi elus ennast ütlewad olewat rahwasõbrad, waid tõelikult on rahwa waenlased, mustahingelised reaktsionäärid.

Tõkullid on praegu Eesti elus lendlemas. Nende tiiwatõõgid kuuldumad igal pool.

Missuguised näoketted neil on.

Kuidas, ta wõtab enesele nimeks tööerakond, kõneleb „wäikesest mehest", teeb juttu sotsiaalseadustest, kuid tegelikult — tegutseb rahwahuwide wastaselt, waid wäikese, ilasoludes weepinnale tõusnud rikkaliht nuumamiseks. Oma wiguridamisega on see erakond juba kõikelt kahjustanud Eesti rahwale ja riigile.

Kuid ka uued kawatsused ja püüded on weel kahjulikumad kui senised.

See erakond on muutunud reaktsiooni allikaks, kust seda elukõrwetawat mürki woolab Eesti poliitilisesse ellu niikaua, kuni see kahjulik poliitiline olluus ei kao kimku ja waja alla. Waewalt wõib üks poliitiline liikumine ennast nii lühikese aja jooksul nii wastikuks ja jälgiks muuta, kui seda on — tööerakondlus.

Kui tannaweni kusida, mis wahe on tööerakonna ja endise Wene tõsiwene liikumise wahel, siis tuleks wastata: tõsiwenelastel olid omad riiklikud, monarhilised ideed ja waated, tööerakonnal aga pole ühtegi teist. Kui tõkull lendleb ta ümber ja waatab waid — kuhu nokastja liiia ja mida nokawahele haarata.

Ta elu siin — on intriig, ta eesmärk — pugu!

Intriig ja pugu — kaks Pacii, millele ohwriks tahetakse tuua kõik.

See tööerakondlus on loonud ajalehtel tempe rea koos-nähtusi. Neist tuleb ala lagedale kaesolewatel linnawalimistel.

Siin üks neist diekesteit. Lihe tööerakonna ihoju ja uue tööerakonna lunit.

Wabameelised kodanikud! Pär s — „wabameelsed!"

Nad lähinewad kui mingisuguied wabameelsed ja erapooletud, kuid kuulutawad fašismi: Poliitilised erakonnad ära!

See on tõlgitsetult: tööliste poliitiline wõitlus kõrwaldatagu ja asetatagu — mustasajalise ülewõimuga.

Nad on kolonelid, kaptenid, weltweebelid, tulekinnitusseltsi osakonna juhatajad, ärijuhid ja üks liegi, — lugege: „noorsoo ja Wälis-Eesti tegelane". Imu, et mõnele mine taha ei kirjutatud: Kalewipoja kindralkuberner ja Taarausu ülempreester!

Nad kõnelewad poliitiliste parteide wastu, kuid on ise teinud ülemaalisest Eesti noorsoo ühingust taguriise, töölistwaenuliise ja seega ka rahwawaenuliise poliitilise erakonna, koostades nimekirja selle tegelastest.

Nende „programmist" mõnda, mis siseloomustab:

„töövõimaluse muretsemist, eestkätt wabadussõjast osawõtnuile linna ametkondades".

See on — senised teenijad wabastada ja asemele — nemad ise, sest nad sie lamnustawad endid kui „wabadusristi kawaleere" jne.

Mis siis seegi on muud kui — pirukajagamine!

Edasi tahawad nad linna ilu tõsta, elektri küttmiseks, keetmiseks, triikimiseks jne. Wahest ka massaasiimiseks ja rawimiseks! Siis weel — turismi edendada, „et sellega tõmmata wälismaalasi kodumaa tööstusse ja kaubandusse", — see on umbes sedasama, kui „rabapüssiga" karulaskmine.

Siis weel — jahutushoonet jne.

Wõib olla — see wiimane on just kõige praktilisem. Jahutust, wähe jahutust oleks tarwis NWMÜ „wabameelsetele".

Ja see on siis jõud, mis peab wälja tõrjuma — erakonnad, eestkätt sotsialistliku tööliserakonna.

Ei — see on waid närtsiw õieke tööerakonna sugupuust.

Teine õis — Elamukultuur, kes wõtnud programmi: ajutada suureulatuslisema ehitusfond riigi ja omawalitsuste poolt seniini antud ja edaspidi antawatest laenudest. Milleks?

Ehitusfondikomitee peaks eriti hoolitsema selle eest, et saaks organiseeritud wäikeste kapitalide omanikud, kes wajawad korteried ja kellel tahtmist on hakata korteriomanikudeks.

Mis „wäikekapitalist" on Eestis, seda seletas tööerakonna „suurwaimust" tuus, kui ta ütles, et Eestis ei olewatki suurkapitaliste.

Kas ei põhjene „Elamukultuur" — pirukajahil?!

Selleks, et pääseda linnawolikokku, loodi uus ühing — ta peab asetama wäljasurewat tööerakonda.

Siis — „üürnikud ja töölised" — kui roosililleksed sibulasonstis — Kinnannid, Astremid, Sprenkid, Borneistrid! Kas need pole — tööerakonna waimu lapsed ja asemed. Tartus oli neil ühine nimekiri tööerakonna wiimaste mohikaanlastega. Pole neil muud püüet, kui tungida wolikokku — töölisklassi ühisjõu lõhkumiseks.

Kuulake neid, kuidas nad oma keelepaelu kulutawad — sotsialistide mahategemiseks ja — on selge, kes on nende waimlised ning majanduslised isandad.

Eesti töölisklassi kurblooluus seisab selles, et — ta keskel Sprenkide hääle kuulajaid weel on!

Ja — kas pole tööerakonna intriigid ja tagantee poliitika taimelawalt see lehkaw kimbuke Taaroni lilli:

„Tallinna töölised ja kõik palgateenijad. Eesti Tööliste Partei, töötatööliste, tööliste waenulate, ametiühingute, riigi- ja linnateenijate ning tööliste ühine kandidaatide nimekiri."

Oie mutukapüüdja, lillekarikas kui noot laia tiibadega.

Töötatöölised on juba protesteerinud — nad ei taha olla need mesilased, kes selles lillelõksus häwinewad. Ametiühingutel ühes keskliiduga pole tegemist nendega, samuti riigi- ja linnateenijail. Kuid nende nime tarwitatakse — arusaamatute ja rumalate püüdmiseks.

See on bukett tööerakonna intriigiwaimu õisi. Nad eksitawad meeli, toowad kahju töölisklassile, kodanikkudele, rahwale.

Sellepärast, mõtlejad ja elukogenenud, aussepüüdelised ja arusaajad kodanikud wõtawad neid tööerakondlikke walimiswõtteid kui poliitilise elu wäärnähteid, mille kohta läheb warem-hiljem tõeks:

Külm ja soe — neelatakse alla; leige — sülitatakse wälja.

L. Prolect.

Tellige weel täna Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandjat
„Tööliste Hääl"

1905.

DETSEMBER.

2. (19. XI.) Narvas tööliste meeleavaldus ning kokkupõrge dragunitega.
3. (20. XI.) Tallinnas algab posti- ja telegrafiteenijate streik. Viljandis ja Rakveres rahvakoosolekud. Tartu eesti seltside ühine koosolek „Taaras". Tartu Maarja kirikus kallaletung pastorile (kirikus segadus). Narvas kokkupõrge tööliste ja sõjaväe vahel.
3.—4. (20.—22. XI.) Kuresaares nekrutite rahutus.
5. (22. XI.) Liivimaal pannakse maksma sõjaseadus. Tartu reaalkoolis rahutus; lõhkumisi kooli ruumes. Kurna valla täiskogu otsustab ette võtta uue vallavalimise üldise hääleõiguse alusel.
7. (24. XI.) Ajutine määrus tsensuuri kaotamise kohta.
8. (25. XI.) Tallinna vabrikutööliste üldine koosolek. („tööliste vastaste" boikoteerimise küsimus). Kukulinnas paneb paarikümnemeheline salkkond toime röövimisi maapaos ja mõisas. Tartu Aleksandri gümn. õpilased otsustavad katkestada õppetööd.
8.—11. (25.—28. XI.) Riias üldine streik protestiks sõjaseaduse maksmapaneku vastu.
9. (26. XI.) Eesti rahvameelse eduerakonna asutamiskoosolek Tartus. Vändras miting 2.500 osavõtjaga.
10. (27. XI.) Tartus lõpeb postiametnikkude streik.
10.—12. (27.—29. XI.) Tartus ülemaaline rahva-asemikkude koosolek: aula- ja „Bürgermusse" — koosolekud.
11. (28. XI.) Baltimaale otsustatakse sisse seada kindralkuberneri instituut.
13. (30. XI.) Tallinna töölisvanemate koosolek otsustab boikoteerida kuberneri. Nekrutite tõrkumine.
14. (1.) Tallinnas vangistatakse postkontori ülem ja postiametnikkude organisatsiooni vanem. Haapsalus streigivad nekrutid, saadavad sõjaministrile nõudmistekirja.
15. (2.) Töölissaadikute nõukogu ja teiste töölisorganisatsioonide ühine manifest, milles kutsutakse välja võtma hoiusummasid pankadest ja loobuma maksmast riigimaksu. Tallinnas otsustab nekrutite koosolek alata tõrkumist. Pärnus rahva rongikäik ning meeleavaldused poliitilise kohtuprotsessi puhul.
16. (3.) Peterburis töölissaadikute-nõukogu liikmete vangistamine. Tallinna postiasutises alatakse osaliselt tööd.
17. (4.) Sotsiaaldemokraatide koosolek Tartus otsustab boikoteerida „Postimeest". Valga jaamas teevad mässulised takistusi põgenevaile mõisnikele. Pärnus meeleavaldused tänavail; politsei on võimetu takistama.
18. (5.) Valgas ja Võrus tõrguvad nekrutid.
19. (6.) Moskvas algab streik; töölissaadikute-nõukogu üleskutse relvadega vastuhakkamisele. Tallinna vabrikuil punased lipud — riigilippude asemel.
20. (7.) Kuresaares rahvakoosolek.
21. (8.) Tallinnas kõigis vabrikuis algab streik. Tapal kokkupõrge rahva ja sõjaväe vahel relvade-vaguni juures, mida taheti rünnata; üks pääletungija saab surma. Pärnus naiste rongikäik kreisiülema korteri juurde ja vägivallatarvitamine pristav Hahni kallal. Tallinna linnavalitsusest heidetakse välja Lender, Päts ja Pung. Sollogub nimetatakse Baltimaade ajut. kindralkuberneriks.
22. (9.) Moskvas suurem relvadega vastuhakkamine valitsusvõimudele. Tallinnas õpilaste rahutused; raudteelased otsustavad katkestada rongide liiklemist.
24. (11.) Tallinna linnas ja maakonnas pannakse maksma sõjaseadus. Vangistamised. Kõik lehed jäävad ilmumata. „Volta" vabrikus valdade saadikute koosolekul vangistatakse 20 isikut (talupoegal). Tartus otsustab tööliste koosolek katkestada tööd kaheks päevaks. Tallinnas on lõppenud postiametnikkude streik.
25. (12.) Üldine poliitiline streik. Tartus verine kokkupõrge rahvahulga laialiajamisel kasakate poolt; mitu haavatut. Valka jõuab kindral Orlov ja lõpetab revolutsionääride võimuaja.
25. XII.—2. I. (12.—20. XII.) Talupoegade ja tööliste relvastatud salgad käivad maad mööda põletades ja riisudes. Paljud mõisad põletatakse maani maha, mõnesid lõhutakse. Mõisnikkude, mõisavalitsejate ja teiste kallal pannakse toime vägivallategusid, nad põgenevad oma elukohtadest. Viinapoodide riisumised. Valdades valitakse uusi vallaametnikke.
26. (13.) Tallinna ja Narva vahel on kohati lõhutud raudtee; Lagedi ja Jõhvi jaamade juures rongiõnnetused.
27. (14.) Tallinnas vangistatakse 70 isikut; „Uus Aeg", „E. Postimees" ja „Teataja" suletakse.
31. (18.) Tallinna nulitsail keelatakse liikumine kell 7-st õhtul kella 6 hommikul.

JAANUAR.

3. (21. XII.) Tallinna jõuab kindral Besobrasov sõjaväesalkadega.
5. (23. XII.) Narva jõuab esimene mereväepataljon.
7. (25. XII.) Kindral Besobrasov suundub Tallinnast karistussalkadega maale.
9. (27. XII.) Uus kindralkuberner Sarančov tulnud Tallinna. Karistussalk Pärnu-Jakobis (mahalaskmised). Sõjaseadus pannakse maksma ka Järva-, Lääne- ja Virumaal.
11. (29. XII.) Karistussalk Uuemõisas ja Harmis (mahalaskmised). Sotsialistide-revolutsionääride partei esimene üldine kongress Venemaal.
12. (30. XII.) Karistussalk Paides (mahalaskmised).
13. (31. XII.) Lokutas ja Säreveres sõjakohus (mahalaskmised, ihunuhtlus).
14. (1.) Vaatsa vallas sõjakohus (mahalaskmised).
16. (3.) Sõjakohus Ruhjas, Kabalas, Kolga-Jaanis ja Lihulas (mahalaskmised).
16.—18. (3.—5.) Karistussalk Lustiveres (ihunuhtlus, mahalaskmised).
17. (4.) Sõjakohus Valgus ja Heinastes.
18. (5.) Tallinnas vangistatakse arstid Köhler, Lüüs ja Masing. Sõjakohus Võisikul (mahalaskmised).
20. (7.) Sõjakohus Olustveres (mahalaskmised).
20.—22. (7.—9.) Viljandis läbiotsimised, vangistamised, mahalaskmised.
21. (8.) „Uudised", „Olevik" ja „Sakala" suletakse.
22. (9.) Tallinnas hakkavad töötama kõik vabrikud pääle „Dvigateli". Viljandis lastakse maha 45 inimest.
23.—24. (10.—11.) Viljandis hulgalised mahalaskmised (von Sieversi poolt).
24. (11.) Sõjakohus Ilsakus (ihunuhtlus).
26. (13.) Von Sieversi lendsalk Tänasilmas (mahalaskmised). Sõjakohus Vigala Velises ja Märjamaal (mahalaskmised).
27. (14.) Karistussalk Lalusel, Jõgeval ja Peningis (ihunuhtlus).
28.—29. (15.—16.) Sõjakohus Luua vallas.
28. I.—2. II. (15.—20. I.) Karistussalgad Jüri kihelkonnas.
29. (16.) Sõjakohus Märjamaa alevis.
30. (17.) Sõjakohus Kongotas (ihunuhtlus).
31. (18.) Karistusvägi (Besobrasov) jõuab Tartu; läbiotsimised, vangistamised. Sõjakohus Nissis ja Leedes (ihunuhtlus).

VEEBRUAR.

1. (19. I.) Sõjakohus Ambias (ihunuhtlus, mahalaskmine). Tõrvas ja Perilas (ihunuhtlus). Laevas lastakse maha kolm meest. Peterburi xene ajalehtedes Tartu seltskonnategelaste protest karistussalkade tegevuse vastu.
2. (20. I.) Tallinnas laiaulatuslikud läbiotsimised. Karistussalk Ullas (ihunuhtlus).
3. (21. I.) Besobrasov lahkub Tartust. Sõjakohus Märjamaal (mahalaskmised, ihunuhtlus), Järva-Jaanis, Haapsalus, Tõstamaal ja Wõllas (ihunuhtlus).
4. (22. I.) Tallinnas tabatakse salaorganisatsioon; vangistatakse 15 inimest. Sõjakohus Alatskivil.
4.—5. (22.—23. I.) Von Sievers Luke ja Meeri mõisais.
5. (23. I.) Sõjakohus Peetris (mahalaskmised).

Ameerika lendur Eielsoni jälil.

Wenelased otsiwad kadunut.

Moskwa, 16. jaanuaril. Nagu wa[illegible] poolt Arktika uurimiseks [illegible] komisjon teatab, on ta saanud Tšuktšeni poolsaare elanikkudelt teate, et Ameerika lendur Eielson, kes juba pikemat aega kadunud, olewat Agneni jõe piirkonnas maandunud. Komisjon on [illegible] tarwituisele wõtnud, et teada saada, kas see sõnum tõele wastab. Üks [illegible], mis wälja saadeti, oli [illegible] [illegible] tagasi tulema. Wene aurik „Stawropol" [illegible] ja sabele Wene lendurile on [illegible] tehtud Agneni jõe piirkonnas otsimisi ette wõtta.

Berliini tööline leidis 2 miljonilise tšeki.

Berliin, 16. jaanuaril. Ühe lehe teatel kaotas riigiwõlgade walitsuse kassameister Berliinis teel riigipanka tšeki 2.005.000 marga peale. Tšeki leidis keegi tööline ja wiis selle läbematuse politseijaoskonda. Politsei teatas tšeki leidmisest kohe riigiwõlgade walitsusele. Tööline, kes wäga kehwades oludes elab, lootis, et temale antakse leiu eest tasu wähemalt üks protsent tšeki wäärtusest, mis oleks wälja teinud üle 20.000 marga. Kuid riigiwõlgade walitsus aiab seisukohal, et tasu sel juhul ei saa anda, sest seda tšekki ei oleks keegi rahaks teha saanud.

Tartu linnawalitsuse moodustamise ümber.

Kaawerlased majaomanikkude ja sakslastega blokis.

Sotsialistid hankigu tööerakondlastele kohti!

Tartu linnawalitsust on juba mitu head nädalat „moodustatud", kuid kaugemale pole jõutud, kui oldi alguslgi. Rahwaerakonna rühm on deklareerinud, et tema pooldab wõimalikult laia koalitsiooni. Samal arwamisel on ka sotsialistid ja kristlased. Need kolm rühma moodustawad linnawolikogus enamuse.

Hoopis teised tuuled puhuwad aga mitmet tõugu majaomanikkude ridades, kes omawahel liitunud, ent sellega weel kriipjugi oma maaliitlikust meelsusest ja kohtade ahnitsemisest pole kaotanud: Allik, Tammann ja Sepp on siis koos otsustanud, et sotsialiste ei tohi milgil tingimusel linnawalitsusse lasta. Et seda takistada, selleks astuti salajastesse läbirääkimistesse sakslastega, üürnikkude ja tööerakondlastega ja — kolmeliikmelise kaawerlaste rühmaga. Tagajärjeks oligi kõigi nende rühmade omawaheline blokk, mille kategooriline nõudmine on: Sotsialistid linnawalitsusest wälja!

Et kaawerlased sinna maaliitlastesakslaste kampa lõid, selle üle ei tarwitse sugugi imestada. On ju nemad sündinud Pätsi wäljahautud munast — ja kuidas julgeksid nad oma leiwawanemate wastu minna! Pealegi weel, kui blokk on otse selleks asutatud, et sotsialiste mitte lasta linna asjade juure. Nii kaitsewad nad ju koguhärrade retsepti järgi kõige paremini — töörahwa kasusid!"

Hoopis keerulisem on lugu „üürnikkude" ja tööerakondlaste kambaga, kes ka kõige soojemates suhetes on — majaomanikkudega, just kui hirwituseks oma waltjate üle. Lugu on nimelt selles, et algul pöörasid mõned tööerakonna rühma tegelased sotsialistide poole nõudmisega — need astugu wõitlusse elu ja surma peale selle eest, et wiieliikmelisele tööerakondlaste-üürnikkude kambale kindlustada üks linnanõuniku ja rewisjonikomisjoni esimehe koht. Kui teised rühmad ei taha neid kohti tööerakonna pirukameestele anda, siis jäägu ka sotsialistid wastaserinda!

Sotsialistide poolt wastati, et nemad küll pooldawad nimetatud kohtade andmist tööerakonna-üürnikkude rühmale, kuid ei pea mitte wajalikuks kohti neile otse kätte wõitlema hakata. Tehku rühm teistega wahekorrad ise selgeks!

Selle järele olewat tööerakondlased ja üürnikud teinudki wastama kokkuleppe majaomanikkudega, kes neile walmis olewat nõutud kohti kindlustama. Kokkuleppe järgi saaks 12-liikmeline majaomanikkude rühm 3 linnanõuniku kohta, üürnikud ühe linnanõuniku ja rewisjonikomisjoni esimehe, kuna 15-liikmelisele rahwaerakonna rühmale pakutakse 2 kohta.

Kahtlane aga, kas rahwaerakond sellasele kombinatsioonile läheb. On tõenäolisem, et linnawalitsus esiotsa moodustatakse sotsialistidest, rahwaerakondlastest ja kristlastest, kusjuures osa linnanõunikke walimata jäetakse, sest waewalt on arwata, et majaomanikkude loodud mustasajaline kommunistlik blokk siis enam püsima jääb, kui on kadunud lootused linnawalitsemist täielikult oma kätte saada.

Majaomanikkude rühma ülalpidamist iseloomustab kõjukalt seegi, et nende liider Allik on rühmadele teatanud — nende esindajad ühelegi nõupidamisele ei tulewat, millest ka sotsialistid osa wõtawad...!

Teatame kõigile walijatele, et kuulujutud

üürnikkude ja tööliste nimekirja tühistamise kohta on alusela.

Ametlikult poolt on kinnitatud, et nimekiri ei kuulu tühistamisele.

Walimisbüroo.

Tujutegemine O. Strandmanni sõiduks jälkcb.

„Gazeta Polska" kiidab Eestit omakasupüüdmatuks riigiks.

Läti eskorteerib riigiwanemat läbi oma territooriumi.

Warsawi, 17. jaanuaril. „Gazeta Polska" pühendab juhtkirja Eesti riigiwanema eelseiswale külaskäigule Poolas. Leht toonitab, et see külaskäik on Eesti rahwa omakasupüüdmatu sõpruse tunnistuseks. Eesti poliitika, olles tingitud Eesti poliitilisest ja geograafilisest seisukorrast, põhjeneb sügawal ja alleshesel rahuarmastusel. Eesti on hästi organiseeritud iseseisew riik, mis oma kultuuri ja organisatsiooni poolest kuulub Lääne-Euroopa rahwaste peresse. Eesti wälispoliitika eesmärgiks on kindlustada Eesti kui täiesti suweräänse ja tsiwiliseeritud riigi seisukorda rahwuswahelises arwamises. Sel põhjusel sündiski Eesti riigiwanema külaskäik Wars[illegible].

Riia, 18. jaanuaril. Läti telegraafiagentuur teatab: Eesti riigiwanema wastuwõtuks Riias tema läbisõidul Warsawi on moodustatud erikomisjon. Kui rong peatub Daugawpilsis, siis terwitab seal kõrget külalist riigipresident Zemgal isiklikult.

Eesti riigiwanemale sõidawad Läti-Eesti piirile wastu üks kõrgem ohwitser ja mitmed wälisministeeriumi ametnikud, kes külalist saadawad läbi Läti territooriumi kuni Läti-Poola piirini. Samuti sünnib riigiwanema tagasisõidul Poolast. Eesti riigiwanema rongi ees sõidab kuni Poola piirini Läti julgeolekurong. Läti wõimud arutawad praegu riigiwanema kaitse organiseerimist tema sõidul läbi Läti.

Kus kardetakse kaastööd rahwaga.

Aljas ja ta uueaasta wisiitkaardid.

Moodunud kewadel protesteeris Tilla algkooli juhataja J. Uustalu Läänemaa koolivalitsuse juhataja Jakob Aljase tegewuse wastu, kui see oli koolivalitsuse enese korralduse wastaselt koolitööst wabastanud ühe sama kooli õpetaja, kes ka ainuik, ja ametisse pannud selle kutseõiguseta tütre, kuna just üks seminari lõpetaja asjatult ootas õpetaja kohta ja teenistuseta pidi oma isa juures elama, kel suur pere. Lugu oli nii iseäralik, et kõik, kes asjast kuulsid, imeks panid, kuidas koolivalitsuse juhataja omamehi hellitab, wastaseid aga igapidi närweerib.

Nüüd läks aga J. Uustalu wastu pealetungimine lahti. Õpetaja S., kellesse asi puutus, saadab koolivalitsuse juhatajale, kui omamehele kaebekirja, et koolijuhataja Uustalu kuhugile ei kõlbawat, olewat lastewanemaid ja teda sõimanud ja laimanud, mõne läbi peksnud, kelmust teinud jne. Muu hulgas oli ka kaebus, et paari aasta eest J. Uustalu olewat ühte õpilast peksnud, nii et õpilasel olnud nägu werine. J. Aljasele oli see kaebus nagu kommwek temale. Koolinõunikke mitte ulatades, saadab Aljas kaebuse kriminaalpolitseile, kuid kaebus läheb kohtu-uurijale juurdluse tegemiseks, kas koolijuhataja on ametiwõimu kurjasti tarwitanud. Juurdlusel selgub, et asi puutub ühte raskelt kaswatatawat õpilast, kes kodust warastanud suurema summa raha, pussiga ähwardanud tütarlast jne. Õpilase ja tema isa seletused käiwad üksteisele wastu. Weristamine osutub mõelduks. Lastewanemate koosolek awaldab J. Uustalu kaswatustöö ja korra kohta rahulduse, kuna kaebaja kaswatustöö kohta awaldab rahulolematust.

Nüüd on asi otsaga jõudnud „Waba Maani", kes neljapäewases lehes toob sõnumi, nagu oleks kriminaalpolitsei loost eriliselt huwitatud olnud. Tõsi on, et koolivalitsuse juhataja loosse küll pedagoogilise taktiga pole suhtunud. Koondusliane Aljas ei tunne niisugustel juhtudel asja wastu huwi. Täiesti kurt on ta ka siis, kui ta oma poliitilised sõbrad nädalate wiisi aresti mõistetakse.

Uute raudteede ehitajatel näpud põhjas.

Kulutatakse 150 miljonit üle eelarwe.

Ajutine liikumine awatakse 1931 a. alul.

Töötingimised rasked, töötasu madal.

Uute raudteede ehitusamet juhataja ins. Ipsberg andis [illegible] [illegible] ülewaate praegu ehitusel olewatest uutest raudteedest ja nende arenemisekäigust.

Üldiselt edenewad tööd normaalselt. Kuna Tartu-Petseri raudtee ehitatakse n. n. kompromissikawa järele, et ole seal warem kawatsetud sihist jalgas, tõrele [illegible]nud. Seepärast on tulnud arwestada kohalikkude elanikkude nõuetega ning sillad ehitada ebakohaselt kohtadele. Nagu maastik, mida uus raudteeliin läbistab, on mäeline, tööd [illegible] oludes [illegible] [illegible] ülemineku wäga halwad. Suuri sildu on ehitatud 6 [illegible] Koeru, [illegible] Orajõe, Lutsu, Wõhandu ja [illegible] jõgedel. Kõige suurem sild ehitatakse Orajõe... 11 meetrit kõrge.

[illegible] Rapla-Wirtsu raudtee ehitamiseks [illegible] [illegible] [illegible]

150 miljonit ülekulutust.

Nagu nüüd selgunud, minewat ehitustööd palju kallimaks, kui see eelarwes ette nähtud. Ülekulutus olla paratamatu.

Olla wälja kalkuleeritud ja leitud, et lisakrediiti Tartu-Petseri raudtee jaoks tuleks nõutada 90 milj. senti ja Rapla-Wirtsu raudtee jaoks 60,5 milj. senti, kokku 150 miljonit.

Seega kasuaks nende raudteede ehitus terwelt 14,18 prots. wõrra eelarwest kallimaks.

Imelik ehitusviis: tehakse eelarwe, kuid kulutatakse 150 miljonit rohkem, seejuures tehakse nägu, nagu oleks kõik korras.

Oleme juba warem tähelpanu juhtinud, et „Ipsbergi ministeerium" riigile liiga kalliks läheb. Nüüd peawad ehitajad ka ise seda tunnistama.

Senised kulud.

Kuni uue aastani oli uute raudteede ehitamisel ka kulutatud Tartu-Petseri liinil 2.[illegible] kr. ja Rapla-Wirtsu raudtee liinil 1.[illegible] kr., kokku 3.505.000 kr. [illegible]

Tellimised kodumaa tehastele.

[illegible]

tööriistad, mis uute raudteede korrashoiuks wajalikud.

Ajutine liikumine awatakse aasta pärast.

Mulla- ja sillatööd lõpetatakse Rapla-Wirtsu liinil 1. juuniks ja Tartu-Petseri teel 1. juuliks, millal ka roobaste mahapanek algab. Aasta lõpuks on roopad maha pandud, ballasteerimine teostatud ja 1931 a. alul awatakse mõlematel liinidel ajutine liikumine. Suuremad sillad kawatsetakse walmistada käesolewal talwel. Mõlemal liinil on sildu üldse 124.

Madal töötasu.

Nii Tartu-Petseri kui Rapla-Wirtsu liinil on töötemistingimused üldiselt rasked, kuid sellest hoolimata on töölisi küllaldaselt. Tööd tehakse ainult tükitööna. Makserwatud üksikud juhud, kus tükitööd tehe ei [illegible]. Tükitöödel teeniwat mullatöölised keskmiselt päewas 250–300 senti, meistrimehed aga 5–6 krooni.

[illegible]

Tallinna linn 25 aastat eesti wolikogu juhtimisel.

15. jaan. möödus 25 aastat sellest, mil Tallinna meie omariikluse omawalitsuses eestlased hakkasid etendama juhtiwat osa. Tallinnale, kui linnale, mille iga küünib üle 700 aasta, 25 aastat ei wõi olla kuigi mõõduandew ega ka tuna suurema'd muuteid, kuid kui heita pilku oludele, millistes on teostatud moodunud 25 aastat, siis näeme, et rahulduse süstemaatilisest arenemisest ei wõi olla juttugi. On elatud läbi suuri majanduslikke ja poliitilisi murranguid, mis linna arenemisse on jätnud märgatawaid jälgi ja loonud suuri takistusi.

Kariloomade arw tõuseb järjekindlalt.

Meie kogumehed jaburdawad ikka edasi, et meil teraviljja kaswatamise peale suuri rõhku tuleks panna — näidatakse isegi [illegible]. Tegelik elu näitab aga [illegible] [illegible] on [illegible].

Kariloomade arw näitab meil [illegible] [illegible] kindlat tõusu. Kui 1920. a. oli meil 250.000 lehma, siis wiimaste kokkuwõtete järele oli Eestis 407.000 lehma. Nii on kariloomade arw 10 aasta kestel tõusnud üle 150.000.

Weel 1928. a. iseloomus ei suutnud kariloomade arwu wähendada. [illegible] aastal [illegible] kariloomade arw 3000 [illegible].

Wäärnähtused maaparandustöödel.

Töölistele ei maksta palka.

Weeputused.

Meile kirjutatakse Saaremaalt:

1926. a. anti Targu wallas „Siplase" peakraawi kaewamine kellegi kohaliku elaniku Peeter Helde kätte. Kraawi pikkus on umbes 6 km., senini on läbikaewatud waid ⅓. Töölisi selle töö peale wõetakse wähe (2—3 meest), sest töövõtja tahab lõwiosa tööd ise ära teha. Tihti ei töötata nädalate wiisi hoopis, sest töövõtja on mujalt mõne „puhtama" töö hankinud. Suwel pikemat aega tööl olnud töölised ei saa kuidagi oma raske töö tasu kätte, sest töövõtja seletuse järele polla tema põllutööministeeriumist raha saanud. Tööliste teada on aga Helde ministeeriumist kõik walmistehtud töö tasu kätte saanud, mille eest aga ostetud jalgratas, hobune, lehm, koorelahutaja, mis kõik kuuldawasti ostetud sugulaste nimel, sest mine tea, mis protsess töölistega, wõi ministeeriumiga wõib tulla. Kraawi walmissaamise tähtaeg mööduks juba sügisel, kraawi aga kaewatud alla poole. Walmis kraaw lannab wee kohalikkude wäikemaapidajate põllulapikestele, tuues neile määratumat kahju. Kõige rohkem kannatab uputuse all n. n. Soodewahe popsi küla, kellel küll tulewal suwel põllult midagi loota pole.

Niisuguste töövõtjatega peaks põllutööministeerium tõsiselt kõnelema ja oma tööde juures korda maksma panema.

TEIE WAJATE KOHE RAHA?

Siis muretsege endale E. Haridusliidu loositäht: **Sellega wõib saada kohe kuni Kr. 1000.—, peale selle wõib wõita sama loositähega Kr. 10.000.— 22. aprillil s. a.**

Pileti hind 1 kr. Wõite maksetakse wälja igal äripäewal:

Tallinnas — E. Haridusliidu büroos,
Tartus — E. Karskusliidus,
Narwas — „Roosipuu" raamatukaupluses,
Rakweres — Wiru Pangas,
Wiljandis — „Sakala" talituses,
Pärnus — „Waba Maa" talituses,
Walgas — „Lõuna Eesti" talituses,
Kuresaares — „Meie Maa" talituses,
Haapsalus — Lääne Maawalitsuses.

Kuna tagawara lõpul, palutakse kõiki, kellel soow weel loositähti edasimüügiks tellida, seda aegsasti teha.

Atentaadi hirmude mõju Genfis.

Fashistlik ämblik punub oma wõrke.

Genfi politseiwõimude suur aaruus itaallaste silmaspidamisel on wiinud mõttele, et Genfi on tulnud lahkuda paljudel isegi täiesti mittepoliitilistel, itaalia rahwuisest isikutel. Nii kaks läsi ühel Genua adwokaadil, kes ei soowinud lähemalt politseile seletada, mis otstarbel ta Genfi oli külastanud. Kõik itaallased pannakse nii wõrd wallu walwe alla, et neil elamine täiesti wõimatuks muutub.

Kea Itaalia saatkonna liikmed saawad tunda walwet, mis wõrdub peaaegu wangipõlwele. Nii walwawad wõimumehed Grandi mitte wähem kui ne.. ilmwetsi politseinikku, peale selle saadawad igal sammul kaks itaalia politseiagenti autos, jättes alati ta kõrwale mõnikord ka ja enamasti otsekohe tammul. Kui wälisminister lahkub, peatawad ka kõik ta wahturid, kui ta ametisse sisenud tõttab, ootawad need ametlikult ta ukseesisil.

Mis on selle atendaadi pühhoosi taga?

Sotsialistliku internatsionaali häälekandja kirjutab, et kaks arwataw atentaadiga ühenduses Alberto Tarchiani ja Alberto Cianca on demokraatlikud ajakirjanikud, kes niihästi ajakirjanduslikus tegewuses ja hiljem pagulastena on kindlalt wastu olnud igasugustele äärmistele wooludele. Tarchiani oli lugupeetawama lehe „Corriera della Sera" peatoimetaja, kuni see suur leht oli sunnitud üle minema faschistlikuks. Cianca töötas ühes Amendolaga Rooma suurima demokraatliku lehe „Il Mondo" juures, olles selle direktoriks. Mingit tunnust pole selleks, et nad äkki üle öö oleks muutnud oma meelsust ja hakanud dünamiidi atentaate korraldama. Kolmas wangistatu Bardelli on sotsialist, endine rahwasaadik, kes kogu aeg on kaitsnud Amsterdami internatsionaali põhimõtteid. Itaalia pagulaste hulgas on wähe keda, kes oleks nii weidramatud rahwastelidu ideede pooldajad, kui Cianca ja Tarchiani. Selleparast on naeruwäärt neid kahtlustada kaluastelidu wastu suhtud dünamiidi atentaadi korraldustes. Tähtis on ka juure lisada, et ei nende juures ega kaheldes pole leitud kõige wähemati, mis fiimi-

taks faschistliku ajakirjanduse tõstetud süüdistust.

Soti. internatsionaali häälekandja jõuab juure, et nagu juhtumil, kui Jalawiiruse lugu täielikult tuntust ei oleks wõetud, see ainult tõendaks, et fashistlik hirmuwalitsus on suutnud äratada niisugust kõlblist meelepaha, et isegi kõige mõõdukamates ringkondades meeleolu on pöördunud nihilismile. Intelligentsi kõlbline meelepaha on märk, mille wäärtust ei tohi alahinnata. Kui see wastuhakkamine peaks teoks saama ja Itaalias aik muutma wereualamiseni, oleks selle eest wastutaw fashism, aga mitte wastuhakkajad.

Eelarwe — riigi saladus.

Kardetakse eelarwe awaldamist enne walimist?

Oleme juba sellest kõnelnud, kuidas riigieelarwet tänawu suure saladusekatte all trükitakse.

Nagu kuuleme walitsuse ringkondadest, on põhjuseks see tõsiasi, et eelarwe sisaldab sarnaseid summasid, mis kahtlemata terawaid arwestust esile kutsuwad, samuti olewat hulk hädawajalikke ehitusi, kultuurilisi ja hoolekande summasid kustutatud. Ei peeta sellepärast soowitawaks, kui seltskond enne walimisi eelarwe sisu kohta teateid saab.

Eelarwest on tehtud riigisaladus. See on wõõrastaw isegi mõnele walitsuse erakonna lehele. Nii kirjutab „Post." nr. 15 pealkirja all „Seitsme luku taga":

„Ja mis kõige huwitawam, takistus tuleb just sealt poolt kust seda õieti kõige wähem oodata wõiks, nimelt majandusministeeriumist eneses! Nagu teatatakse, on majandusminister kõikidele temale alluwatele ametnikkudele ära keelanud igasuguste teadete andmise eelarwe kawa kohta. Keeld on kategooriline, ilma ei mingisuguse tingimuse ja erandita. Eelarwe trükkimine — sest praegu ollakse juba niikaugel — peab sündima absoluutse saladuse katte all, kuhu ühegi mittepühendatu silm ligi pääseda ei tohi. Kõik riigileenijad, kes kuidagi wiisi eelarwega seotud teadete wäljaandmisega, wõetakse wastutusele. Minduga peab ametnik oma ülemuse kaslu täitma ja nii on loodud seisukord, kus riigieelarwe seisab waesjus seitsme pitsati taga. Peale majandusministeeriumi ja mõnede teiste asjaomaste ameikohtade ei teata sellest ei awalikuses ega ka riigikogu ringkondades, mitte kui midagi.

Mis majandusminister sundis sarnast korraldust tegema, jääb, nagu juba eelpool tähendatud, arusaamatuks. Asja enese huwides wõiks õigustatud, ei käi sarnane talitusviis risti wastu mitte ainult meie eelarwe seniste praktikale, waid ka meie riigikorra demokraatlistele põhimõtetele. Ükski praeguse majandusministri eellasist ei ole meie teades tarwilikuks pidanud wälja tulla korraldusega, mis isegi sarnaste koomiliste järeldusteni wiib, et juhuslikult ajalehtedesse sattunud eelarwesse puutuwate sõnumite eest ametnikku pinnitakse ja kahtlustatakse ei tea misjuguse raske eksimise eest, ilma et selleks objektiiwseid aluseid oleks."

„Meil, kus kontakt rahwasaadikute ja walijaskonna wahel nii tihedaks ei ole kujunenud ja wiimase meeleolu sondeerimine esimeste poolt palju rohkem aega nõuab, on äärmiselt tähtis, et rahwasaadikul wõimalus oleks juba aegsasti informeerida walijaid riigi tulude ja kulude pildist ning selle käsitlemiseks eelarwe arutamisel kodanikkudelt tarwilikke näpunäiteid saada.

Kuidas suudab ta seda teha, kui terwe eelarwe kawa, mis ükskord ometi tema ette jõuab, wahepeal läbitungimata saladuse warjul seisab? Tahes wõi tahtmata ollakse sunnitud kas improwiseerima wõi ootama. Mõlemad ei tule aga asjale kasuks.

Ajad, kus riigifinantse kinniste uste taga aeti, on ammu mööda. Eesti rahwas on seda õelnud enese kohta küllalt selgesti wabariigi põhiseaduses. Kes eelarwe kokku seab, kes kinnitab, see on põhiseaduses otsekohe ära tähendatud ja selle järele tuleb käia. Muid ilma ühegi aluseta on eelarwe warjamine, olgugi kawa kujul, sarnane teadete wäljaandmise põhjendamata keeld, nagu seda nüüd praktiseerib majandusministeerium.

Awalikkusele aga, mis alati on riiduund aidata ja toetada raskei tööd — eelarwe wäljatöötamist, isegi siis, kui ta wahest sunnitud on olnud oriendeeruwat sõna tarwitama, ei sünnu awalikuse wastu wäljatõrjumine mitte ainult ebademokraatliseua, waid ka ebasiiralena."

Turbarabade kasutamine hõlpsamaks.

Arwatakse 1. maist wõib wäljarendatud turbarabade rendilemiskõik rentnikkude soowitohaselt muuta uute juhtnööride alusel. Kui põllumajandusliseks otstarbeks wäljarenditud turbarabade rendilewõtjale, minimaalseni wõetakse wäljalõigatud turba eest eraldi renti, mitte rendileringus tähendatud alammäära kohaselt, waid tegelikult wäljawõetud turba eest. Et maapidajatel wõimalus oleks turbarabasid ratsionaalsemalt ära kasutada, siis soowitab põllutööministeerium rabatahtjatele omawahelisi abisid luua, kellega ühine rendileping sõlmitakse. Maapidajad, kelle krundid piirduwad rabadega, wõiwad turbarabasid ka üksikult kasutamiseks saada ja kui ka need, kelle krundid rabadest niiwõrd kaugel, et ühingust osawõtt raskendatud on.

Weel wõib tellida „Rahwa Sõna" 15. jaanuarist. Tellijad saawad weel

hinnata kaasa wärwitrükis seinakalendri 1930.

Kirjanduslik „Jaan Kägu" sotsialistide naisi sotsialiseerimas.

Albert Kiwikas prohweti osas.

Albert Kiwikas „Nõmmeotsa lood", „Nurmenõmme", „Jaanipäewa", „Mihklipäewa", „Mardipäewa", „Kadripäewa", „Nääripäewa", „Munalaskepäewa", Gogoli „Surnud hingede" ja teiste raamatute autor, eitab üht oma armeeitemaal ja põhjapanewamat kirjastust teel, kirjanduslikku Orbiidi" 2. numbris umbes nii:

„Kirjandusliku Orbiidi" esimene tagasihoidlik number on pakkund maguiat sööta „Rahwa Sõna" operetti, muusika, operi ja muu seas ka kirjandusarwustajale Oskar Kurmistele, ...kus esimest kohitlemist ja mälestust on kuulda konwenthenaalisteist profiiti lööwate ajalehetoimetuste laudade taga... Mütsa maha selle mitmekesise mehe raske „pagas" ees..." jne.

Armas hava Kiwikas! Kas arwad ..... tunnistan end wabatahtlult ..... kõigas oleks ..... tegemas! Mind on tõepoolest wiitud „Rahwa Sõna" selle kohta „konwentsionaalsesti profiiti lööwa", ajalehe toimetuse „laudade taga"! Olen tõepoolest ..... matu ja kurnegelist kombel ..... A. Kiwika lubata „muu seas" kirjutama kirjandus-, teatri-, operi- ja muusikaarwustusi ning mõnda muudki „mälestamist" wäärt lehele. Ja wabandada oma kriitikawaid ei oska ma mitte milleagi! Wabalt rehmendab neid ainult see „sest et nii arwustatud olid neid „esimeseid kohtlemised ja mälestused", et ma pole mitte naeru mõni Albert Kiwikas, kes omad teoseid analüüsiuid, sügawalt arusaamisest ja geniaalselt hinnangust oksa juhowed kriitikud suurtest poiguteb juba Wolter Schülbachi „Walu Maasse" ..... „konwenthonaalsete" ..... wõib siis tunnel on parele, nagu Kiwikas isegi.

„Rahwa Sõna" pole kindlasti mitte ..... A. K. ..... tagasilge ..... mitmeid ..... alla wõtma. Huwitab neid aimus selle kirjutuse Mikeli ..... motto: „Uszuziwnoi durak opaanije wragu" (A. ..... „Teenistuswaimis tola on hädaohtlikum waenlasest"), mis omakord tunnustust annab Albert Kiwika ..... Sest milline ..... ühes „Kirjandusliku Orbiidi" nii palju kahju teha, kui selle abitoimetaja Albert Kiwikas enda demagoogiast wange tiruit ei?

„Orbiidi" teine teoreetiline suurmees August Anni wormuleerib enda ja teiste „Orbiidi" meeste sotsialpoliitilised tõekspidamised järgmiselt:

„Kui „Kubastuetuli" ja „Metsmees" oma autorituhtega on paljastustesied meie tormarant oma ja üldse „kuldse nooruse" waimust, siis tundub Kemori „Saara" ühes mitme teisega seda olewat ühest meie teisest „walitsewat" ringkonnast. Kas selliste elusuhtega wõib pääle miljonitepillamise ja naiste sotsialiseerimise üles ehitada ka paremat tulewiku ühiskonda ja nüüdki teha tööstawaid masse palju tõeliselt õnnelikumaiks wõi jõulisemaiks, otsustagu igaüks ise. Kui seda wastutusrinnatust lewitatakse ja püüakse põhjendada jääl isegi teoreetiliselt."

Loe justkui mõnda „Jaan Kägu" wõi kohtumõistmude poolt siler „Meie wõi sinule"! Ime ongi, et Kemorit ja sotsialiste ei süüdistata weel „sundi miljonitega tegutsemises"!

Ei oleks ikka usund sellest kord keda ilma „Kirjandusliku Orbiidi" weergudel! Aga nähtawasti olin selle toimetajate wõimeid tublisti alahinnand!

K. Kemori nowellide „Perpetuum mobile", „Sutt toksis..." ja „Pankrott" kirjanduslikku wäärtust wõib ju hinnata mitmeti. Allakirjutanu ei tee seda kuigi kõrgeks. Aga autori hinnang Julius Truutu ja Arthur Haljaspõllu elulaadi ja seltside kohta ei tohiks ometi mingit kahtlust jätta. Kemor kujutab neid kui tlonne, kelle elul ja seisukil pole mingit moleli. „Saara" autori positiiwse elusihtuse kehastajaks on ometi Hulda Warikas, kes enda wabastab meie „parema" seltskonna „perpetuum mobile" mõtlest. Aga selle „perpetuum mobile" pärast „miljonite pillamises"(!) ja „naiste-sotsialiseerimises"(!) wastutawaks teha K. Kemorit, koguni weel terwet sotsialistlikku parteid, kogu töölisonda, kogu wõitlust sotsialismi eest — seda julgeb iltegi ainult kes kõige wastutustundetum demagoog wõi mõni lihtameeme nüüwend Tollmeistri kirjutist.

Oskar Kurmiste.

Tallinna Töölisteaatri segakoor esineb täna kell 3 p. l. Saksa teatris II Rahwakontserdil.

Tallinna Töölisteaater Saksa teatris.

Täna kell 3 p. l. II rahwakontsert.

Juhime weel kord tähelpanu tänasele rahwakontserdile, mis oma kawa poolest kõigile rõõmsat meeldingut pakub. Esinewad sümfooniaorkester, solistid ja koor a capella, kui ka orkestriga. Peale Auberi, Bachi, Heroldi, Tschaikowski j. t. heliloode tuleb ettekandele Verdi oop. „Aida" duett ja finaal II waatusest, solistide, koori ja orkestriga.

Kuna koor ja orkester koosnewad nais- ermastajatest, olles sunnitud kõigil tehtud tööd kuulama, et wiimaseid wiiki töölisnoorsoo kultuurilisest tegewusest saada.

Solistidena esinewad L. Kirnaman — sopran, U. Everst — mezzosopran ja A. Tamm — tenor.

Juhatawad: R. Goldschmidt — orkester ja P. Tammewesti — koor.

Pääsetähed — 40—5 j. + riigimaks, 10 senti — eelmüügil kella 11 alates.

Tulekahjud Tallinnas 1928. aastal.

Wiimase wiie aasta jooksul kõikus tulekahjude arw Tallinnas 93—107 wahel, kuna möödalämud aasta ületas selle arwu. Kõige suuremad tulekahju olid: 23. weebr. Pika tänawal „Ühiselu" maja põlemine, 19. oktoobril Köhleri tänawal O. Tšaikowski maja põlemine ja 20. nowembril Wiimsi tänawal, Poska pärijate majas Bolanowski laenutuse põlemine. Keskmiselt tulekahjusid [illegible] 11 linna piirides, 1 Nõmmel ja 1 Wimsis. Tulekahjul 22 nowembril [illegible] Tartu mnt. nr. 43 sai tules surma [illegible].

Tuli hõwanes tewelisalt sai puust elumaja kolme korteriga ja sai puust kõrwalhoone.

Osaliselt said tule läbi kannatada 16 puust elumaja 25 korteriga ja 20 puust kõrwalhoonet, 27 kiwist elumaja 7 korteriga ja 18 kõrwalhoonega ning 4 seegahituist 10 korteriga.

Linnajaoude järele oli tulekahjusid: I — 17, II — 23, III — 22, IV — 17, V — 17, VI — 33, jaoskonna 4, waljaspool linna piire 5 tulekahju.

Kuude järele oli tulekahjusid: Jaanuaris 23, weebruaris 20, märtsis 11, aprillis 7, mais 9, juunis 11, juulis 6, augustis 6, septembris 7, oktoobris 6, nowembris 11, detsembris 9.

Tulekahju algas öösel kella 12—6 hom. — 25, kella 6—12 päewal 25, kella 12—6 õhtul 44, kella 6—12 õhtul 44 juhtumisel.

Tuletõrje tööks wälja 107 korda, neist autodega 111 korda, wesiauto 2 ne [illegible] 79 korda, aurupritsidega 8 korda. Haawapuldiga [illegible] kui 27 juhtumisel.

Weetorusti tuletõrjujate kutsuti wälja 13 korda.

Tulekahju põhjusteks oli: Suitsutorude [illegible] 4, [illegible] 7, [illegible] 3, [illegible] 3, lapsed 4, juhuslik [illegible] süütamisel 17, tulega hooletumalt ümberkäimine 16, muud hooletused 6, lampide ja priimuste plahwatus, liigkütmine 11, elektriwool 8, tahmapõlemine 24, teadmata põhjused 21 korda. Wiis korda kutsuti tuletõrje asjata wälja — tulekahju ei olnudki.

Tule wastu peawad wõitlust Tallinnas 3 elukutselist tuletõrje komandot (linna, sadama ja Wene-Balti tehase), 6 wabriku tuletõrjet ja 6 wabatahtliku tuletõrje ühingut. Wiimaseisnimel tuletõrje organisatsioonil on kokku umbes tuhat liiget ja neil on kasutada 7 autot, 9 mootor-, 10 auru- ja 20 käsipritsi, 2 weeautot, 7 mehaanilist redelit ja kuit wähemaid tuletõrje abinõusid.

Riigikontroll rewidendid Lihulas.

Neil päewil rewideerisid riigikontrolli rewidendid Lihula politseijaoskonda ja kohaliku rahukohtuniku kantseleid. Asjaajamine leiti mõlemil pool korras olewat.

Talusulase enesetapmine.

Neljapäewa õhtul poos enese üles Keila wallas Tuula külas Rudolf Toonweldt, 34 a. wana, poissmees. T. teenis sulasena Taari talus. Olnud weidi kerge mõistusega, närwiline. Kartnud juba warem eluhüdimust ja lubanud eluga lõpuarwet teha. Neljapäewa õhtul oligi ta end talu kuuri lakka üles riputanud.

Alewid ja linnad saawad maad juure.

Peale linnade ja alewite maaga warustamise seaduse maksmapanemist taotlesid mitmed linnad ja alewid oma administratiiw piire, lõunatades nendesse ka riigi tagawaramaid. Kuna need maad tähendatud seaduse põhimõtte kohaselt linnadele ja alewitele ülcandmisele kuuluwad, ei saada seda praegu maksma seaduse järele teha, sest administratiiw piiride laiendamine ühendis peale linnade ja alewite maaga warustamise seaduse maksmapanemist.

Nüüd on sise- ja kohtuministeeriumis walminud täiendaw seaduseelnõu, mille järele ka hiljem administratiiw piiridesse wõetud maad üleandmisele kuuluwad.

Üldse edenewad maade linnade ja alewite nimele kinnistamised aeglaselt. Maad anti üle juba 1. mail 1928. a., kuid seni on maad, näit. Nõmmel, osaliselt linna nimele kinnistatud.

31. aprillil lõpeb põllutööministeeriumil tähendatud maade kasutamise kohta kolmandate isikutega sõlmitud rendilepingute tähtaeg ja kuni maade linna ja alewite nimele kinnistamiseni jäetakse need maad ajutiseks kasutamiseks edasi.

„Estonia" teatrimaja tulekahus.

Tuli tekkis keldris.

Reede õhtuwoolel kella 4 paiku märgati tuld „Estoonia" teatrimaja keldris. Kiirelt kohalejõudnud tuletõrje lendsalk likwideeris tuleohu. Tuli oli tekkinud teatri keldris, kus 3 kasti heintega pakitud wana elektriarmatuuri. Üks kast oli juba ära põlenud.

Arwatakse, et tuli tekkis hooletust ümberkäimisest tulega.

Naiste trump — 12 miljonit allkirja merekonwerentsile.

Washington, 17. jaanuaril. Suur naiste saadetud raamat, mis sisaldab Ameerika naiste ülleskutse 12 miljoni allkirjaga, saadetakse esimesel weebruarinädalal Londoni merekonwerentsile. Selles üleskutses nõuawad Ameerika naised tungiwalt sõjajõudude ja igasuguste relwastuste wähendamist. Samal ajal saadetakse Londoni merekonwerentsile Jaapani naiste üleskutse 100,000 allkirjaga.

Kilde kaitseministeeriumist.

Kaitseministeerium on wiimasel [illegible] oma [illegible]. [illegible] ametnik [illegible] Tšehhoslowakkiast, milleks [illegible] juba leitud on tehtud [illegible] kunel [illegible] kaitseministeeriumis. Seda ei [illegible] teha, [illegible] palumus ka [illegible] nende möda minna, [illegible] laderdune wingerdus, et [illegible] teha [illegible] suurem, seetõttu, et [illegible] linna ühe [illegible] oma [illegible] olema olnud. Ja [illegible] wõib see ja [illegible] et otsusta midagi. [illegible] ministeerium ei oleks paremini teinud, [illegible] oleks seda [illegible] otsustanud [illegible], [illegible] on [illegible] wõimalik?

[illegible]

„[illegible] ühendused [illegible] teile [illegible] tema ..."

„[illegible] mees. [illegible] seltsid [illegible] on [illegible]! [illegible] Ben Toweril [illegible]."

„[illegible] ka mina," [illegible] Katzenberg. „[illegible] rahul, et Ethel Lindian [illegible] tema [illegible]."

„Ethel Lindian?" [illegible] mees [illegible]. „[illegible]." Ta peatas [illegible].

„Johni [illegible]," [illegible] Grace [illegible]. „Ma teadsin [illegible] Word. [illegible] rahulikult [illegible] üle [illegible]. [illegible] tema [illegible]?"

„[illegible] Ma olin [illegible] Euroopas, kui [illegible] [illegible] olid. [illegible] kirjutas ta mulle [illegible] kõwasti oma kirjas mulle preili Ethel Lindiani [illegible], et ta [illegible] wõib saada."

Samuel Katzenberg [illegible]. „[illegible] Minule [illegible] preili Lindian [illegible]."

„[illegible] mõtlesin [illegible] wõimalik [illegible]," [illegible] Grace [illegible].

„[illegible]," [illegible] Harwey Word. „Et [illegible], et Johni [illegible], kuid [illegible] kasutada [illegible] artud [illegible]."

„[illegible] weel [illegible]," [illegible] Word [illegible] tema [illegible] Grace [illegible].

[illegible]

Ikka lähemale kihus osjata inimmeri, ikka ahwardawamalt kõlasid hääled, kõigis olid ärganud metsikud kired, mustad ja madalad püüded, tapmisehimu.

Ben Tower seisis liikumatult nurgas sinu ta oli surutud.

Tema ja hirmutawa surma wahel seisis ainus inimene, punajuukseline iiri politseinik, rewolwer käes.

Must kogu täitis ukse awause. Ben Tower nägi, et politseiniku kahwatanud nägu oli grimassideks moondunud, hambad närwiliselt kokku surutud.

„Loomulik, iirlased kaitsewad mustasid!" kostis kisagalt bele naise hääl. „Need kabekesi hewad üüne!"

Weri lähemalt wajus minist moeg, kui põletaw auru tungis metsiku hulga kriigamine nurgas.

Ja nüüd nägi Ben Tower, et ukse awaus tühi oli. Politseinik oli märatsejate poolt ära rebitud.

Ben Tower teadis; nüüd oli tegemist weel minutitega, sekunditega — siis sirutuwad käed tema järele, rebiwad riided seljast, peksawad, tallawad ta puruks... Linčhikohus — hirmutamise sõna kõrwale, kes juhuslikult omawad musta naha ...

Matsik kihedus tartis Ben Toweri. Ta kisd tõmbanud ruskasse, ta tahtis oma elu kiiski wõimalikult kallilt müüa. Siis haarasid teda jälle wastupidised mõtted; milleks ennast kaitsta, miks tühjade wastu? Ja kui ta ka üht wõi teist oma wõimsa rusikaga tabab, need wõtwad kogumi ta tema wõrkejad olla, wäikesed inimesed, kes üldse [illegible] ja enda [illegible] saate on wõtnud.

Woredad käed haarasid ta järele, rebisid ta [illegible] maha.

[illegible]

Wõimu koondamine riigikogus.

Rahwasaadikute õigusi tahetakse piirata.

Riigikogu esimees — isewalitsejaks.

Nagu riigikogu asjade walitseja Eugen Maddison ühes nädalalehes kirjutab, tuleb riigikogu kodukord puhastustulle. See härra, kes tulnud ühes K. Einbundiga sisseministeerimist, waatab riigikogu peale läbi politseiprillide. Ta peab tarwilikuks kodukorra muutmist, sest „praeguse olukorra juures on te aga puudulik".

„**Obstruktsioonikõnedega, erakorraliste teadaannetega jne. liialdamisi oleks wõimalik piirata," tema arwates. Kui meie riigikogude ajalugu waatleme, siis ei leia siit obstruktsioonikõnesid** enam kui ainult mõnel juhul. Liialdati siis, kui **põllumeestekogud tegid töötakistust. Aga tol ajal oli esimeheks põllumeestekogu rühma liige K. Einbund, kellele siiski praegune kodukord wõimaluse oleks annud M. Martinsoni ja teiste oma rühmakaaslaste tegutsemist piirata. Seda aga ei tehtud, kuigi warem wastaserakonna** kõnelejatele üks märkus teise järele **on** sadanud ja sõnaõigus ära wõetud, **ilma et** selleks otsekohe põhjustki **oleks olnud, näiteks** asutawa kogu ja 1. riigikogu, samuti järgmiste riigikogude päewil.

Ei saa Eestis ütelda, et **parlamendis oleks liialdatud obstraktsioonikõnedega, wälja arwatud põllumeestekogude rühma töötakistus.**

Samuti pole liialdatud ka erakorraliste teadaannetega.

Asjade walitseja ütleb, et praeguse kodukorra asemele tuleb panna uus ja „kodukorras tuleks palju ära teha", sest „nähtused, mis on riigikogu tegewuse ajal paljudel kordadel wälja kutsunud üldist pahameelt, langewad kodukorra arwele."

Sarnaste nähtustena nimetab see härra ka arupärimisi, mida wõrdlemisi wähe on olnud, ning sõnawõtmist. Kuid see pole õige, et rahwa keskel mingit sellest pahameelt oleks olnud neil põhjusil, millest kõneleb riigikogu asjade walitseja.

Nagu kuuleme, ongi uus kodukord riigikogu esimehe K. Einbundi poolt esitatud. See kodukord, nagu E. Maddisoni kirjutusest näeme, sisaldab rahwasaadikute õiguste kitsendamist.

Riigikogu ringkondadest kuuleme juba nüüd, kus uus kodukorra kawa weel „saladuseloori" all on ja temaste pühendatud waid walitsuseerakonnad ja E. Maddison, muigamisi ja otse anekdoote. Nii tahetawat, nagu üks walitsuserühma liigetest ütles, maksma panna kord, mille järgi ükski riigikogu liige ei wõiwat muidu saalist lahkuda, kui esimehe loal. Nagu Wene koolis wanasti: tõsta kõrm üles ja ütle: „palun wälja!"

Kui esimees püsti tõuseb, peawad kõik teisedki riigikogu liikmed saalist lahkuma. Juhataja wõib sõna anda kellele tahes. Sõnawõtmist piiratakse wiimase wõimaluseni. Olewat rohkesti paragrahwe, mis otse nalja tegewat. Wõim tahetawat koguda täiesti riigikogu esimehe kätte, kes siis wõib oma heaksarwamise järele talitada, kas üldse annab wastasrinnale sõna wõi mitte. Esimees siis istuks ülewal kantslis — see tehtakse nüüd ka kõrgemaks — ning tema kõrwal — asjade walitseja.

Ja all — pinkidel istuksid siis sõnakuulelikud „alamad", see on — rahwasaadikud waikselt ja alistuwad, nagu kloostrikooli tütarlapsed.

Muidugi muudaks niisugune kodukord rahwaesinduse selle karrikatuuriks.

Meie ei taha uskuda, et Eesti rahwaesindus siiski niikaugele oma mõjuwõimu alla laseks kiskuda, et ta seesuguse kodukordasid wastu wõtab, mis ta õigusi wõimatuseni piirab, kuigi seda tahaksid fashistlikkude kalduwustega ja tagurluse lewitamiseks tegutsewad „autoriteedid" ja need, kes erilist huwi tunnewad wõimutsemise wastu.

Ei saa Eesti riigikogus paigutada esimeest — isewalitseja seisukorda, ega teha asjadewalitsejat mingiks suurtseremoniimeistriks wõi riigikogu sisseministriks.

Esimehed peawad ennast maksma panema oma isikliku autoriteediga, asjalikkuse ja erapooletusega, mitte ainult tugewa kodukorraga maksmapandawatele kindralkubernerlikkudele kundmäärustele.

Ja ka „asjadewalitsejatele" peab riigikogu edaspidi kätte näitama nende õiged kohad ja ülesanded, mis praegu weel küllalt selged ei näi olewat.

RAADIO

Pühapäewal, 19. jaanuaril.

Tallinn 9.55 Jumalateenistus Pühawaimu kirikust. Teenistust peawad õp. Järwa ja Tallmeister. 14 lõunane kontsert. Juhatab J. Waks. Wallace: Maritana, awam. Waldteufel: Paew Sewillas, walss. Ketelbey: Sinistel Hawai wetel. Rhode: Kesköötondid. Moszkowski: Hispaania tantsud. Translateur: Rokoko gawott. Lucchesi: Toreo fino. Wahepeal esineb solistina Jaan Johanson Castaldon: Keelatud laul. 19 põllumajandusik kõne. Agr. Zion: Karjaparanduse wõimalusi ja aluseid. 19.30 põllumajandussaaduste turuhindu. 19.40 kontsert. Juh. md. A. Krull. Möödunud nädala kaunimad palad. Solist sopran Antonina Kusminina dell' Aqua: Willanelle. M. Heermann: Küll oli ilus. J. Strauss: Kewadhelid, walss. T. Raw: Ma kummardan su ees mu suwi. August Mill wiiul.

Esmaspäewal 20. jaanuaril.

Tallinn 17.30 reklaami ja teadaandeid. 17.45 päewauudiseid. 18 rest. Kodu mandolinistide kwintett. Juh. Kirillow. Patp. üliõpilaslauludest. Linde: Jaaniussikese idüll. Tshaikowski: Sõnadeta laul. Wene potpurrii. 18.30 orelimuusikat (Tia Terkman). 19 rahwaülikool raadio kaudu. K. Ingermann: Sissejuhatus wäärtusõpetusse. 20 grammofonmuusikat. 20.20 ins. F. Olbrei raadiowestlus.

Tuletõrje ühingute arw ja nende kustutusabinõude hulk kaswab.

Minewal 1929. a. asutati juure 63 tuletõrje ühingut. Tuletõrje Liidu liikmeteks astusid 61 ühingut, nii et Liidu liikmete arw juba neljasaja ligi ulatab.

Antsla, Jõgewa, Kose, Narwa linna, Narwa Jaanilinna, Paide, Paldiski, Petseri, Simuna, Tartu tuletõrje kaupmeeste jaoskond, Wiljandi tuletõrje juutide jaoskond, Wäike-Maarja ja Wõhma tuletõrje ühingud muretsesid omale mootorpritsid. Tuletõrje Liidu kaudu osteti 24 käsipritsi. Tallinna wabatahtlik ühing ostis juure uue moodsa autopritsi. Uueaasta algul sai walmis ka Tallinna 1-se alewi tuletõrje ühingu autopritss. Kõik ühingud püüdsid täiendada oma woolikute tagawarasid ja muretseda wähemaid tuletõrje warustusi.

Hoolimatus töölise terwise wastu.

Umbes kuud poolteist tagasi juhtus töölisel J. K. õnnetus. Tehases töötades kukkus mitmepuudaline raud jala peale. Selle asemel, et teha röntgeni üleswõte, laskis tehase juhatus jala kinni siduda ja arstis, kuni ilmsiks tuli, et murtud 4 warbalund on walesti kokku kaswanud ja warbad kõweraks jäänud, mille tagajärjel nüüd jalg wigaseks jääb. Siis saadeti J. K. haigemajja, seal pole aga enam muud, kui murra luud uuesti lahti ja pane dieti kokku.

Kolm aastat tagasi esinesid töölised nõudmisega tehase walitsuse ees, et arst korralikumalt haigetega ümber käiks. Isegi wiidi salajane hääletus läbi selle kohta, kes arsti poolt ja kes wastu. Siis pääsis arst mõne häälega, mis tema poolt anti. Töölised lootsid — ehk parandab meelt! Aga tagajärjed on näha nüüd.

Leetrid Waiwara lastekodus.

Hiljuti tabasid leetrid ühte hariduse- ja sotsiaalministeeriumile alluwat asutust. Nüüd on taud omale teed leidnud sama ministeeriumi teise asutusse, Waiwara lastekodusse. Lastekodus, kus praegu 84 hoolealust, on haigestunud juba 12%. Uusi haiguse juhtumisi on weelgi karta. Arwatawasti tõid Jõulupühade ajal Narwas omakseid külastanud hoolealused taudi idud kaasa. Suureks puuduseks haigusega wõitlemisel on see, et lastekodu kohapealse teenijaskonna hulgas ühtegi arstliste teadmistega isikut ei ole. Haiguse ajal külastab lastekodu arst, kes alaliselt Narwas elab, asutust 2 korda kuus ja haiguste juhtumiste ajal iga waljakutse peale. Taudi puhul palgatakse lisatööjõuna halastajaõde, ja tõsisemal juhtumisel kohapealne arst. Taudile lõkke panemiseks on kõik abinõud tarwitusele wõetud. Olukorraga kohapeal tutwunema sõitsid ministeeriumi hoolekande ja terwishoiu inspektorid. Lastekodu juhatajaks on praegu end. Tallinna 5. algkooli õpetaja Joosep Allikas.

– ii –

Ajalooliste sündmuste moonutamine.

Tõde Rannu lahingust.

„Postimehe" teisipäewases n-ris on ilmunud Ed. Ahase wärwides akwarellmaal „Rannu lahing", mis on loodud, nagu juuresolewas kaaskirjas öeldud „isiklikkude mälestuste ja kaassõdurite jutustuste ning kaardi järele".

Nii maal ise kui ka seletus sinna juure on mitmeti wõlts ja ebatäpne, mida wõib kinnitada nende ridade kirjutaja, kes ise oli üks nendest 8 mehest — maakuulajast, kes kogemata, hommikuse ämaruse ja tiheda lumesaju tõttu, pidasid meie pataljoni 1. rühma (kompaniiks, rooduks ei saanud seda nimetada wähese arwu tõttu) eest taganewaid waenlasi omadeks meesteks, ja püüdes enne teisi mõisa jõuda, hüüdsid hurraa ja tungisid mõisa ühest wärawast sisse, kus siis järgnes kokkupõrge waenlasega.

See kokkupõrge tuli waenlasele nii ootamata, et ta kaotas täiesti pea ja põgenes kabuhirmul kõige ilmakaarte poole laiali. Selle „wägiteo" eest annetati nende ridade kirjutajale ja 7 tema kaaslasele wabadusrist.

Sel „wägiteol" oli ka oma kurbloolus. Üks neist 8 mehest, Oskar Ahas, wõib olla akwarellmaali autori wend, langes — tõenäoliselt oma meeste kuuli läbi, kes tükk aega peale selle, mitte teades mõisa wallutamist, tulistasid seda kolmest küljest — ja suri nende ridade kirjutaja käte wahel, 2 klm. oma isakodust, mida ta nii palawasti igatses näha saada.

Andmeid lahingu kohta ei wõinud maali autor saada ka Oskari wennalt August Ahaselt, kes ilmus soomusrongilt wenna matusele hiljem ja jäi pataljoni wenna asemele, olles wahwamaid mehi pataljonis, mida näitab ka see, et ta mõne kuu kestes tõusis lihtsõdurist leitnandini ja rooduülemani.

Wõlts maalis on see, et Rannu mõisa juurest ei wõinud milgil tingimisel näha olla „tagaplaanil peetud wõitluseid Reola mõisa all". Juba selle pärast, et maa nende kahe koha wahel on liiga kauge, nagu wõib igaüks jälgida maakaardilt. Samuti oli kahekõlahing soomusrongide wahel Elwa—Palupera liinil Rannu lahingu ajaks waikinud.

Ebatäpne kirjutises on nagu oleks Tartu koolisõpilaste pataljon Rannu mõisa alla ilmunud „üle Wirtsjärwe jää". Ei, me tulime ikka päris kindlat Wiljandi-Tartu maanteed ja pöörasime Sangla mõisa juurest Rannu peale. Kirjatüki autori ekslarwamisele on wiinud nähtawasti see „rühm" meie pataljonist, kes lipnik Lõokese juhatusel tungis Rannu mõisa peale Wõrtsjärwe jääd mööda.

Kui kaitseministeeriumi poolt tellitud sõjapildid ka nii waba fantaasiaga „kaassõdurite jutustuste ning kaardi järele" tehakse, siis kannatab selle all küll wäga ajalooline tõde, mida ometi niisugustelt piltidelt, kui nad „ajaloolised" tahawad olla, peaks nõudma.

Raudristi omanik.

Nüüd kaitses ta ennast siiski, sunnitud üldiseist elu alalhoiu instinktist.

Rusikad ja kepid wajusid tema pihta. Möirgawad hüüded: „Lööge maha see koer, mõrtsukas!"

Weel kord rebis ta enese wabaks, tormas paar sammu edasi wankri poole.

Siis tabas teda raske hoop meelekohale.

Ta tuikus, langes musta inimhulga käte wahele . . .

Kui politsei, keda kutsar appi hüüdis, kümme minutit hiljem tänawat inimesteist puhastama hakkas, lamas ühe maja trepil mingisugune werine, purukstambitud ja wormitu kogu, mis kunagi oli inimene olnud.

Kuues peatükk.

Harwey Word.

„Nüüd ei saa meie enam kunagi tõde teada," kurtis Grace Mathers, pöörates wana rändkaupmehe poole, kes kolme nädala jooksul esimest korda tema poole oli tulnud.

„Ma olen weendunud, et Ben Tower süütu oli. olen kindel tolle naise, preili Ethel Lindsay süüs."

Grace raputas pead.

„Teie teate ometi, mis kirjas seisis," lausus rändkaupmees.

„Jah; kuid John ei suhtunud naistesse kunagi sellasest, et nendel põhjus oleks olnud teda wihata. Ma tean ju tema kihluse ja abiellumise lugu. John jutustas mulle seda. Preili Lindsayl ei olnud millegiks õigust, nii et ta ka ise seda mõistma pidi."

„Üks naine näeb harwa midagi õiges walguses. Ometi algab protsess ju tulewal nädalal."

„Ma tean, et Ethel Lindsay süütu on. Meie peame kaugemalt otsima, aga . . ." Ta peatas hetke, waatas täis sügawat osawõttu wanat meest, kes nüüd enam süüru wajunud ja hallipealine näis kui kunagi waremalt: „Ma ei julge nüüd teilt abi paluda, mõistan wäga hästi . . ."

„Ei mingisugune wõim maailmas ei suuda mulle seit enam tagasi anda," ütles Samuel Katzenstein raskemeelselt. „Nüüd, kus Miriam surnud on, ei ole elul minu jaoks enam ühtki mõtet; päewad, mis mulle weel järele jäänud, peawad teile ja kättemaksule kuuluma. Kui Ethel Lindsay oma süütust jaksab tõendada, siis otsime meie edasi, kuni mõrtsukas leitud on."

Teenija astus tuppa ja teatas härra Harwey Wordi tulekut.

Grace wiiwitas silmapilgu ja ütles siis:

„Jutustage te siis. Ma ei tunne Harwey Wordi kahjuks mitte," seletas ta Samuel Katzensteinile. „Ometi oli ta Johni parem sõber, usun et ta meile mõnes asjas abiks suudab olla.

„Ärge lahkuge," ütles ta Katzensteinile, kui see toolilt tõusis. „Ma usun, et wõime ühiselt paremine neid asju arutada."

Harwey Word astus sisse. Grace kohkus esimese silmapilguga. John Rawley oli sageli oma sõbrast temale jutustanud, ja nüüd tärkasid tal õnnelikud tunnid meele, kus ta nii sageli Rawley huultelt Harwey nime oli kuulnud.

Ka noor mees oli sügawalt liigutatud. Täis kaastundmust silmitses ta õrna, kahwatanud naist.

Samuel Katzenstein tõi tekkinud olukorda jällegi kainuse tagasi, kui ta ütles:

„Nüüd aitate teie meid mõrtsukat otsida, härra Word?" „Ma usun kindlasti, et see õnnetu neeger süüdi on," lausus Grace kõneluse sekka.

„Ei, proua Mathers, see on wõimata. Ben Tower oli läbi ja läbi isesesew inimene, fanaatik, ja kui teie soowite, siis ka puhas idealist, täis häid püüdeid."

Mõisaküla walitawaist.

Töölisrühm üksi kuue wastu.

25. ja 26. jaanuaril k. a. toimub Mõisaküla alewi wolikogu walimine.

Nimekirju walimiseks on esitatud 7.

1) Suurmajaomanikkude, kaupmeeste ja kõigi eraomanduse poolehoidjate ühine nimekiri. Esirinnas figureeriwad: kwartalismanik prowiisorihärra Eduard Saawa ja wabrikutööline K. Linask. Esimesel neist on teened ja laialdasem kuulsus rohu- ja retseptiseikluses, kuna teine omab waid wiletsa maja Mõisakülas ja tunneb enese üleiwust, wõimalusega sukuda „kõrgemas kihis".

2) Wäikemajaomanikkude nimekiri.

Esimene mees — konstaabel — miilits Jaan Paalits. Mees, kelle olupatsioonideesist lammeerimiseks räägiwad suurmajaomanikud wägu imelikke asju.

3) Ühumeelsete rühma (tööerakonna) nimekiri.

Esimesejärgu meister-walinik Kaarel Sumbergiga esikohal, kes etendanud Mõisakülas Mussolini osa eelmises wolikogus, lubades maha lasta igat, kes julgeb teostada wolikogu poolt wastuwõetud kuumääruse, mis pole tema, Mussolini, meelepärased ja kes tõlbaks ainult kommunistiks ehk anarhistiks.

Teisel kohal kandideerib Elmar Glück on mees, kes jõudnud 20 aasta jooksul omast koolijuhataja „näljapalgast" tallele panna wast kenakese summa, mille nähtels miljon-sendiline majaosk.

4) Wabrikute ja wabakutseliste tööliste — ühumeelsete abi nimekiri, mille esimesel kohal seisab endine Pärnu linnawolikogu tööerakonna rühma wähemaid wend Nikolai Tima. Teisel kohal wõib leida juba suurema mehe, — tööline-lukusepp Aleksander Lillemägi. Mees, kelle kunteeniotus piirdunud ainult 350 krooniga; on olnud kaitsepolitseiametnik.

5) Põllumeeste nimekiri, kus esimesena kandideerib raudtee 6. liiniosakonna ülem ins. Saukas, kui tõmbenumber, kuna teisena seisab nimekirjas endine kaitseliidu tegew-kapten W. P. Reigas, kes kuulus kohapeal põlluta põllumehena.

6) On nimekiri, mida iseloomustab esikandidaadi „manifest":

„Mina Heinrich Tats, 1. riigikogu rahwaerakonna mõjuwamaid liikmeid, kahe talu omanik, jaamaülem, jahimees, ausamaid koeramaksu maksjaid, naimisel lõõnud mitte igapäewaseid lahinguid — kandideerin teiste rahwaerakonna jüngritega Raudteelaste Ühenduse nimekirjas."

7) Tööliste rühma nimekiri läheb walimistele 16-ne isikuga, kes kõik palgateenijad. Elukoha muutmise ja muil põhjustel lahkunute asemele on asunud uued aktiiwsed töölisklassi huwide kaitsjad. Nii töötab „Tööliste rühm" kaasa üldisele sotsiaalliikumisele ja wõitleb Mõisakülas üksi kuue wastu.

Raudtee peatehaste tööliste koosolek.

Hukkamõistew otsus walitsuse pollitikale.

60% waguniosakonna eelarwest wähendatud.

Töölisi ähwardab tööpuudus.

Raudtee peatehaste tööliste suur koosolek peeti 15. jaan. s. a. Osawõtjate arw tõusis üle 300. Põnewamaks küsimuseks oli tööpuudus tehastes ja töölistewanemate nõukogu walimised.

Töölistewanemate nõukogu esimees andis ülewaate wanemate nõukogu tegewusest ja käsitas küsimusi, milliseid on läinud korda lahendada tööliste huwide kohaselt ja milliseid mitte. Aruannet ära kuulates otsustas koosolek kohustada walitawat töölistewanemate nõukogu wiiwitamata üldkoosoleku poolt tõstetud nõudmisi, mis seni ei ole täitmist leidnud, korduwalt esitama wastawatele walitsusasutustele.

Tehastes walitsewa tööpuuduse kohta andis wanemate nõukogu esimees ülewaate, millest selgub, et weduriosakonnas on läinud korda tööd juurde nõutada, mille tõttu tööpäewade wähendust ette ei wõeta. Waguniosakonna kohta on aga teadaanne wälja pandud, et 27. jaanuarist algab töötamine 3 päewa nädalas. On arwamist awaldatud, ehk leitakse wõimalus tööpäewade wähendamist edasi lükata ja tööd teha 1930/1931. eelarweaasta arwel. Selle tagajärjel on paratamata tööliste wallandamine weel suuremal arwul.

Waguniosakonna krediiti on wabariigi walitsus kärpinud 60% eelarweaasta eelarwest, mille tagajärjel paratamata tekib töötamise ringkäigus suur segadus, mis takistab tehaste korralikku tööd, paiskab tänawale üle poole wilunud töölisi ja närweerib üldist tööliste meeleolu.

Koosolek tunnistas Strandmann-Zimmermanni majandus-töötuse poliitika täiesti wildakaks ja hukatuslikuks.

Ühel häälel wõeti wastu resolutsioon tööpuuduse kohta. Koosolek nõuab, et lõikamud 60% waguniosakonna krediidist wõetaks täiel määral eelarwesse, et töölisi mitte ei wallandataks ja kui see on paratamatu, siis tööpäewi wähendada nii, et on töölistel wõimalus oma terwist kosutada wabas looduses ja tarbekorral mõningat tööd leida.

Töölistewanemate nõukogu kandidaatideks seati järgmised isikud: F. Perdi, E. Weber, J. Normann, E. Taspell, A. Waldmann, J. Amberg ja Tikkas. Walimised toimetatakse 24. jaanuaril s. a.

Torm Põhjamere rannal.

Juba mitmendat korda möllas mõne päewa eest kogu Põhjamere ra.....kul rand maru. Torm paiskas hiigla weehulk Elbe jõesuhu ja ujutas üle Cuxhaweni sadamapiirkonna. Cuxhaweni randa ründasid majakõrgused lained.

Iga perenaine tarwitab ainult Hollandi Van den Bergh'i wabriku kõrgewäärtuslist taimewõid

„Sanella" ja toiduraswa „Alma-Fett"

Ainuesindus Eestis: Aktsia-selts A. Einpaul,

Tallinn, Silmoni t. 19. Kõnetr.: 308-64, 308-53.

Palju kirjutatakse meil kirju?

23 kirja aastas ka iga rinnalapse kohta.

Postisaadetiste arw kaswab iga aastaga.

Wiimane „Eesti Statistika" number toob huwitawaid andmeid postisaadetiste liikumise kohta Eestis läinud aastal. Nende andmete järgi on kirjade arw aasta jooksul kaswanud 8.003.181 wõrra, näidates üldarwu 23.021.053, mis teeb wälja umbes iga inimese kohta 23 kirja aastas — kui kasutada 1922. aasta rahwalugemise andmeid. Protsentuaalselt teeb see juurdekasw wälja 16,1%.

Iseäranis suur on juurdekasw äripaberite ja trükitööde alal; esimesel 72,6%, teisel 36,1%. Tähtkirju on post edasi toimetanud aasta jooksul 1.268.672 eks. Maksuwaba saadetisi (ametkondade kirjad) on edasi toimetatud läinud aasta jooksul 522.788. Ajalehti on kokku 19.334.387 eks. posti kaudu edasi toimetatud. See teeb wälja 19 ajalehte iga loetud hinge kohta aastas. Tegelikult peab olema lewinenud ajalehtede arw aga palju suurem, sest lewinewad nad ju ka üksiknumbrite müügil suurel arwul.

Aga tagasi kirjaposti juurde. See palub weel mõndagi huwitawat. Igaüks, kes lahtiseil silmil käinud suuremates postkontorites, on märganud seal erilisi wäljastamata postisaadetisi nähtawale kohale wäljapandutena. Neil igaühel on oma wäike puudusekene, kas aadress puudub wõi midagi muud. Aasta jooksul on wäljastamata jäänud 3356 saadetist, neist 459 ehk 13,7% puuduliku aadressiga. Adressaate pole leitud 1655 puhul, wastu pole wõetud 233 puhul.

Posti teenistus ulatub aasta jooksul kümnetesse miljonitesse kroonidesse.

Elekter Ellamaalt.

Praegune aeg on elektriaeg. Elekter igalpool elekter. Küll masinate käimapanijana, küll walgustajana, küll küttejana. Selleta elada nagu oleks puuduse teadis langetud. Kultuuri üheks aluseks on elekter.

* * *

Seadsin sammud Eesti suurema elektri wabrikeerima ettewõtte poole. Sellesse jõuan, kust sinna pääseb ainult Tallinna-Haapsalu raudteega. Seuga tema asukoht on Riisipere jaama juures, kannab ta wist nime: Ellamaa jõujaam.

Pikk ja lühike korsten.

Juba kaugelt paistab jaama pikk korsten, kust mingu suitsu ainult tema kõrwal wäike korsten nähtwa taewa ja waid poole palju wõidelewat juba. Wäike korsten annab tunnusmärgi, et jaamas on mingi ümberkorraldus tehtud ja wana korsten „reserwi" lastud. Wäikse korstna läikiw silmett nagu naeraks oma pika kaaswõitleja üle, puhutades naeruhool musta suitsu.

Hiigelahi.

Jaamas on puurewestus. On ehitatud eriline ruum, kus ahiid suur, umbes 5 sülla kõrgune küttekolle. Juba ruumi sisse astudes kaod nagu ära selle küttemüraka warju. Kes punaste tellisikiwidega leigitades tulelab meele wihast ürgloome, walmis iga silmapilk lõõkama ja sind hukatama. See on jõujaama hingti, mõne kuu eest walmissaanud küttekolle, mis ajab ringi suurejõulist elektriturbiini.

Ehituse ajalugu.

Juurdeehituse tarwe oli tingitud alatasa kaswawast woolutarwitamise nõudest. Wanad masinad, arwult kokku 3, ei suutnud kokku niipalju woolu anda, kui annab praegune uus turbiin. Pealegi olid wanad masinad wanemat konstruktsiooni ja tarwitasid palju energiat. See kõik sundis, kui ei tahetud ettewõtet likwideerida, seid otsima energia odawamaks ja hõlpsamaks muutmise sihis.

Pisut küttekoldest.

Ta on tööstuse uhkus, see 5-süllaline mürakas. Wiimaseaja nõuetele wastawalt ehitatud. Tema kallal on mitme maa konstruktorid wäewa nainud. Eriti otstarbekohane on tal eelsoojendaja-wärk ja suitsupuhastaja, mis automaatselt liigub. Wiimane on pärit Rootsist, kuna torud ja ülespanek sündis Krulli tehastelt.

Tuhk.

Suurem mure on küttijal olnud ikka tuhk. See on nimetatud koldel küllalt ratsionaalselt korraldatud. Turba tuhk langeb mitme liikuwa resti wahelt otsekohe erikeadeldusele, kust ta lähijooksu wega ära uhutakse kõrgusesse. Seal lahtiwad weel ta tuhk. Esimene langeb eriliste restide tõttu ära, kuna tuhk wagonettidesse jookseb ja ära wiiakse. Kütet tarwitab aga praegune kolle ⅓ wähem, kui endised kolme elektrimootori koldeb, s. o. umbes 126—140 kubikmeetrit päewas.

Elektriturbiin.

Silm nagu ootaks midagi wõimsat ja kolossaalset sellele 5-süllalisele mürakale — seetõttu ei taha nagu uskuda, et kogu too hiigus on wähendatud ühele waewalt 2 sülla pikkusele ja neljal wundamendipostil asuwale masinawargile. Kuid see ongi too imemasin, mis suutis surnuks lüüa nii pika korstna, kolm küttekollet ja kolm hiigla elektrimootorit. Need seisawad kui surwad hiigelwarjud, mõeldes ajale, kus neil elu sees oli ja tööstuse uhkuseks olid.

Rootsi töö.

Turbiin on ehitatud Rootsi firma Stal Ljungström poolt, wõimsus 2100 kilowatti tunnis. Eriti hõlbus ehitus on tal wundament. Kõneldi, et selle ehitamine läks maksma ainult 750 krooni, kuna ometigi meie Tallinna linn oma direktoriga (kes käis eriti uurimas wäljamaal) pani linna jaama wundamendi ehitamiseks magama 35.000 krooni.

Waimud masinas.

Masina järelwalwaja, lahke mees, kutsus waimud wälja. Ta pani masina peale lata kiwi ja ennäe imet: kiwi seisis õhus. Naerdes seletas mees, et see on tingitud suurest õhuwäljawoolust, mis on nii tugew, et suudab isegi wähema kiwi õhku tõsta. Masina käik on aga imestawalt waikne. Selle tõenduseks oli ehitaja ütelnud, et siis on masin juba korrast ära, kui pliiats otsaga püstiasetatult ei seisa masina peal.

Wana rand.

Peab lõpuks tähendama: töö on tubli ja asjatundlikult tehtud. Wõrreldes wanade masinatega, on hulk aega, jõudu ja kütet wõidetud, mis tasub selle ehitamise kulud. Kahju ainult wanadest masinatest, mida oskamatult oli ostetud ja seega kahju tehtud. Nüüd ei kõlba nad kuhugi, kui wanaks rauaks wait.

Wäljawaated.

Praegu warustab Ellamaa jõujaam wooluga Tallinnat ja Haapsalu, kuna suwel osa woolu antakse turbarabade ekspluateerimiseks. Igatahes on loota, et jaama kilowattide arwu tuleb suurendada, kuna ta praegu isegi ei tööta täie koormatusega, nagu ei ole wastawal kõrgusel ka tööliste palgad. Tubli juhataja tõttu wait lahened aga keegi küsimus, milleks praegu tugewasti eeldust.

A. O—ch.

Wastutaw toimetaja A. Offenbach.
Wäljaandja: Kirjastusühing „Rahwa Sõna"
Kirjastuse o.-ü. „Täht" trükk, Tallinnas.
Wäike Pärnu maantee nr. 81.

Estonia teater

Pühapäewal, 19. jaanuaril kell 1/2 3 p. l.
12. ja wiimast korda adamahinnalisels rahwaetendusels

„Raha tänawal“

R. Oesterreicheri ja R. Bernaueri lustmäng 3 waat.
Pääsetähed Kr. 1.— kuni 10 s.

Õhtul, 5. korda

Kolmekrossi ooper

John Gay lustmäng 10 pildis lauluga.
Külalisena esineb — Milwy Laid
Harilikud hinnad.

Esmaspäewal, 20. jaanuaril
Kell 1/2 8 õhtul
6. korda.

Kolmekrossi ooper

John Gay lustm. 10 pildis lauluga
Külalisena esineb — Milwy Laid
Harilikud hinnad.

Teisipäewal, 21. jaanuaril
Kell 1/2 8 õhtul
Esietenduseks

„Boris Godunow“

Mussorgski ooper 4 waat. 8 pildis.
Külalisena — Bernhard Hansen.
Esietenduste abonnement-kaartid makswad.
Esietenduse hinnad.

Tallinna
Töölisteaater

(Saksateaatris)
Pühapäewal, 19. jaan. s. a. kell 3 p. l.
II.

Rahwakontsert

Juhatawad: R. Goldschmidt ja P. Tammewesti.
Kawas:
Auberi, Bachi, Heroldi, Bistorn, Schroteri, Tschaikowsky, Toselly, Werdi j. t. helitööd, sümfoonia orkestri, solistide ja koori ettekandel.

Solistid: L. Linnamägi — sopran, U. Ewrest — mezzo-sopran ja A. Tamm — tenor.

Pääsetähed 40—5 sendini + riietehoid 10 s. eelmüügil Saksa teatri kassas laup. kl. 11—1 ja 5—8 ning pühap. kella 11 alates.

DRAAMASTUUDIO TEAATER

Saksa teatri ruumes
Laupäewal, 18. jaanuaril
„Mikumärdi“

Pühapäewal, 19. jaanuaril
„Mikumärdi“

Algus kell 8 õht.
Pääset. eelmüük teaatrikassas kl. 11—1 ja 5—7.

Antslas

wõtab **„Rahwa Sõna“** tellimisi ja kuulutusi wastu.
R. Tiganik.

Sadamatehas
wajab wilunud

katelseppe

Tulla Sadamatehas, Merep. nr. 13, wäraw nr. 1.

Sadamatehase walitsus.

Esimese Eesti Kinnituse Seltsi

EEKS

liikmete-kinnitajate

koosolekud wolinikkude walimiseks

järgnewaks 3 aastaks on

2. weebruaril 1930 a. kell 12 päewal.

I. **Tallinnas ja Harjumaal** asuwatele liikmetele — Tallinnas, Esimese Eesti Kinnitus Seltsi EEKS ruumides, Lai 1.
II. **Lääne ja Saaremaal** asuwatele liikmetele — Haapsalus, Kooli t. 2, Haapsalu linnawolikogu saalis.
III. **Wirumaal** asuwatele liikmetele — Narwa-Jõesuus, Karskuse Selts „Kalju“ seltsi saalis.
IV. **Wiljandimaal** asuwatele liikmetele — Wiljandis, Jakobsoni 14, „Koidu“ seltsi saalis.
V. **Järwamaal** asuwatele liikmetele — Paides, Tallinna tän. 10, Paide Ühispanga ruumes.
VI. **Pärnumaal** asuwatele liikmetele — Kilingi-Nõmmes, Pargi tän. 10, Kilingi-Nõmme Wabatahtl. Tuletõrje seltsi saalis.
VII. **Tartumaal** asuwatele liikmetele — Tartus, Suurturg 3, III. korral.
VIII. **Walga- ja Wõrumaal** asuwatele liikmetele — Walgas, Wabaduse 6, Walga panga ruumes.
IX. **Petserimaal** asuwatele liikmetele — Petseris, Kaitse Liidu ruumes.

Koosoleku ruumi ilmudes tuleb poliis, poliisi ärakiri, esialgne kinnituse tunnistus ehk isikutunnistus ettenäidata.
Põhikirja § järele on koosolek otsusewõimuline kokkutulnud walijate arwu peale waatamata.

Juhatus.

Dr. Jürgenstein-Makarowa.

Sünnitusabi, naiste ja sisehaigused.
Arstlised analüüsid
kõnet: 10—11 ja 5—6.
Wõtan nüüd wastu — Koppel, Wene-Balti tehas 74, krt. 2 (trammi peat. wastas).

Nõmmel
elan nüüd Suur Pärnu mnt. nr. 78-a.

dr. E. Jakobson
närwi- ja sisehaigused
Kõnet. 11—1 ja 4—6.

„Rahwa Sõna“
tellimisi wõtawad wastu:

Abjas:
J. Sauli raam. kpl.
Antslas:
K. Hommik, Weske tn. 7.
O. Tasso, Alewiwalits.
R. Tiganik, Pärna t. 9.
Asuküla-Parilas:
õpet. J. Bilbusch.
Emmastes:
õpet. E. Piik.
Koerus:
P. Meltsas.
Lunnjas:
M. Laar.
Rehatu-Jrul:
J. Kuik.
Heltermaal:
õpet. J. Palm.
Reinas:
Wallasekr. J. Puis.

Tallinna Rahwaülikoolis
(S. Kloostri 16).

Algawad loengud

esmaspäewal, 20. jaan. s. a. kella 7—9:
K. JUNGERMAN:
„Mis on „hea“ ja mis on „paha“
„Egoism“.
(I. loeng seerias „Filosoofiline wäärtusõpetus).

Algas töö:

Inglise keele kursustel (lektor W. Clanman),
Saksa keele „ („ S. Müürman),
Prantsuse keele „ („ W. Chewalier),
Elektrotehnika „ („ A. Liellãnder ja H. Puidak),
Arwe- ja raamatupidam. kursustel (lekt. I. Tamm).

Tunnid üksikutel kursustel ja gruppidel samadel päewadel ja kellaaegadel, mis eelmisel semestril (lähem. teateid saab Rahwaülikooli bürоos, S. Kloostri 16). Uusi kuulajaid wõetakse weel wastu.

Esmaspäewal, 20. jaan. kell 7 õhtul awatakse **algajate grupp Soome keele kursustel** (lektor pr. H. Jürgenstein-Eronen, Soome büroo juhataja).

Registreerimine kursustele, Rahwaülikooli büroos, S. Kloostri 16, telef. 10-54. Büroo awatud kella 5—8 õht.

Juhatus.

Willa kraasimine, ketramine ja korrutamine
ilma korra ootamata.

Hommikul sisseantud willad ketratakse samal päewal walmis. Igat seltsi puu- ja lambawillast **watti, elet ja lõnga** alati wabrikuhinnaga saadawal.

Müük ka kõige wäiksemal arwul.

M. Tesloni willatööstus,
Harju tän. 45, omas majas. Sissekäik Müüriwahe tän. 2, hoowi pealt.

Tellige „Rahwa Sõna“

6 aastakäik. **6 aastakäik.**

Tööliskūsimuste kuukiri

Töö ja Terwis

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja,

ilmub juba 6-dat aastat, on Eestis ainuke ajakiri, mille ülesandeks töökaitse, tööliskinnituse, tööliste tervishoiu, hoolekande ja teiste töölis- ja sotsiaalküsimuste selgitamine ja käsitamine, ühtlasi kõige odavam ajakiri Eestis.

„Töö ja Tervis“ on tarvilik igale arusaajale töölisele ja palgateenijale, kellel vähegi huvi töölis- ja kinnitusküsimuste vastu, eriti kutseühisuste, haigekassa-, hoolekande-, ravitsus- ja kinnitus-asutuste tegelastele, kes lähemalt töökaitse-, haigus-, õnnetus- ja vanaduskinnituse, tervishoiu, töölis-samariitlaste liikumise üle Eestis ja välismail, hoolekande j. t. sotsiaalküsimuste kohta teateid ja selgitusi saada soovivad.

„Töö ja Tervis“ avaldab kinnitusasutuste (kinnitusameti ja kinnitusnõukogu) tähtsamad otsused.

„Töö ja Tervis“ toob igas numbris kirjutusi selgitavaid tabelisi ja pilte, kujutusi töölis-elust, aasta jooksul üldse üle 60 pildi.

„Töö ja Tervis“ toimetajateks on L. Johanson, A. Tooms ja J. Ode, kaastöölisteks — tuntud kindlustustegelased, arstid ja t. sotsiaalküsimuste tundjad.

„Töö ja Tervis“ ilmub iga kuu algul 16—32 lhk. suuruses ja maksab (ühes postikuludega): aastas (12 nr.) — 120 senti, poolaastas (6 nr.) — 60 senti ja veerandaastas (3 nr.) — 30 senti. Üksiknumber — 10 senti. Välismaale aastas 150 senti.

„Töö ja Tervis“ tellimisi võtavad vastu ja müüvad üksikuid numbreid kõik haigekassad. Kõik postiasutused võtavad tellimisi vastu ilma raha saatekuludeta. Peale selle võtavad tellimisi vastu ja müüvad üksikuid numbreid järgmised raamatukauplused:

A. Keisermanni rmtkpl. — Tallinnas, Kinga t. 5,
J. Ploompuu rmtkpl. — Tallinnas, Nunne t. 11,
Kirjastusosaühisus „Rahvaülikool“, Tallinnas, Jaani t. 6 ja Harju t. 48,
Akadeemiline Kooperatiiv — Tartus, Jaani t. 7,
Üldine ajakirjanduse kontor — Tartus, Rüütli 11
Ajakirjanduse kontor „Uudis“, Pärnus,
Üldine ajakirjanduse kontor ja reklaambüroo, „Edu“ — Viljandis, Posti tän. 13-a,
V. Strahlbergi kiosk — Viljandis, Turu ääres,
R. Tiganik'i kauplus — Antslas, Pärna tän.
Fr. Hussar — Vastseliinas,

„Töö ja Tervise“ talitus ja toimetus asub Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31, 5 (III korral).

Proovinumbrid saadetakse hinnata.

Praegu ilmus trükist:

A. Audowa

Klassiriik, sõda ja tööliskond

Sisu: Klassiriik. Klassiwõitlus- ja sõda — paratamatus klassiriigis. Praegused huwide wastolud. Rahwasteliit ja rahulepingud. Militaristlik propaganda ja kaswatus. Sõda ja tööliskonna huwid. Tööliskonna ülesanded.

56 lehekülge. Hind 40 senti.

Saadawal paremates raamatukauplustest.

Pealadu: **Tööliste Kirjastuse Ühisus.**
Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Tähtis kõigile töölistele!
Ilmus trükist

Ametiühisuslik liikumine meil ja wälismail.

E. Joonas.
Hind 10 marka.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu wäljaanne nr. 1.
Ladu: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.